

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 1 – 2014

nfu

Solveig Horne og stortingsmeldingen	s. 6
Mitt hjem – min arbeidsplass	s. 14
Stjernekokken på TV3	s. 17
Olsenbanden på Rauma	s. 18
NFU-prosjekt om minoritetsspråklige	s. 28

Fra generalsekretæren

NFU ruller og går

Etter at automatinntektene forsvant, er NFU gradvis blitt nedbemannet. Produktiviteten i administrasjonen er likevel høy. Vår administrasjon er samtidig såpass liten at vi ikke har anledning til å ha flere ansatte til å gjøre samme oppgave. En slik situasjon gjør oss svært avhengige av den enkelte arbeidstaker.

Både i fjor høst og i flere perioder tidligere, har arbeidsbelastningen i administrasjonen vært bekymringsfullt stor. Denne våren er antallet ansatte blitt ytterligere redusert gjennom naturlig avgang. Det har også vært sykemeldinger. Fraværet har heldigvis ikke noe med arbeidsbe-

lastningen å gjøre.

En reduksjon i antallet personer som kan bidra er krevende, spesielt når en i utgangspunktet ikke hadde ledig kapasitet. I tillegg er vi i ferd med å innføre et nytt medlemssystem. Det kommer alltid en innkjøringsperiode når det innføres slike nye effektivitetsskapende datahjelpemidler. I slike perioder får hjelpe-middelet langt mer karakter av å være en belastning i stedet for avlastning.

Til tross for kapasitetsproblemer og merarbeid, fungerer administrasjonen oppsiktsvekkende bra. Vi får takke de ansatte for deres pågangsmot og arbeidsevne. Om de som

henvender seg til NFU skulle oppleve å måtte vente litt lenger for å oppnå respons, får vi huske på at det kan være prisen en av og til må betale når en tar kontakt med en liten organisasjon.

Vibeke Seim-Haugen
generalsekretær

Oppmuntringspenger til f-i-r-e kroner timen!

- Oppmuntringslønnen på fire kroner timen er til å bli deprimeret av. En slik timelønn er fattigslige greier.

Bemerkningen kom ifølge Ringsaker Blad fra leder av Funksjonshemmedes råd i Ringsaker kommune i Hedmark, Børge Ekrem, fra Norges Handikapforbund. Det skjedde etter at rådet hadde gjennomgått evalueringsrapporten om Arbeids- og opplærings-senterets drift og organisering.

Ekrem minnet samtidig om at «oppmuntringslønnen» på fire kroner timen for de 73 arbeidstakerne med utviklingshemning har stått på stedet hvil siden AO-senteret ble opprettet i 1991. - Vi bør se på dem det er naturlig å sammenligne seg med, og i Stange kommune får arbeidstakerne 12 kroner timen, sa Ekrem ifølge avisen.

Kvalitetsrådgiver i kommunen, Inger Eline Tjønneland, forsikret at politikerne i neste omgang vil få anledning til å diskutere AO-senteret.

Dette med henvisning til uttalelsen fra en annen representant i rådet, Leif Peder Østmo fra Pensjonistpartiet, som mente at det var ting i evalueringsrapporten som var misvisende og feil.

NFU

Like før SFA gikk i trykken innkalte NFU Ringsaker lokallag til informasjonsmøte der evalueringsrapporten om Ringsaker AO ble gjennomgått. SFA tok kontakt med lederen av styret i lokallaget, Eva Høisveen, samme kveld. Hun opplyste at styret skulle behandle saken i løpet av kort tid. Rapporten er nå ute på høring før saken skal legges fram politisk i løpet av våren.

Hva NFU Ringsaker lokallag og Ringsaker-politikerne mener om rapporten generelt og den skammelige timelønnen skal vi komme til i Samfunn for alle.

LETTLEST

Børge Ekrem har sagt til Ringsaker Blad at en oppmuntringslønn på 4 kroner i timen er til å bli deprimeret av.

Han er leder av Funksjonshemmedes råd i Ringsaker kommune i Hedmark.

Oppmuntringslønnen gjelder de 73 arbeidstakerne med utviklingshemning i kommunen.

Børge Ekrem minnet om at oppmuntringslønnen på 4 kroner har stått stille siden 1991.

- Vi bør se på dem det er naturlig å sammenligne seg med, sa Børge Ekrem.

I Stange kommune får arbeidstakerne 12 kroner timen.

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør: Salgs Forum AS
Tlf: 51 31 57 00/91 59 05 78
E-post: post@salgs-forum.no
Internett: www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Olsenbanden i Rauma
(Foto: Heidi Beate Sødahl)

Layout: www.tinajerstad.com

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 2 – 2014
Kommer uke 15
Frist for saker er: 3. mars
Annonsefrist er: 14. mars

6

SFA var på SAFO's årskonferanse. Der hørte vi Solveig Hornes foredrag og intervjuet henne om stortingsmeldingen «Frihet og likeverd».

12

Vigdis og Svein Søvik i Bergen har brukt mye tid på å utarbeide et omfattende skriftlig kvalitetssikringsmaterieell etter at datteren Silje fikk BPA.

14

«Mitt hjem – min arbeidsplass» er tittelen på et viktig prosjekt om å få og gi tjenester i andres hjem.

17

Mats Sollid skal flytte hjemmefra. Problemet er at kjendisen ikke kan lage mat. Det ble det program av på TV3.

18

Tommy Lindberg i Rauma hadde en drøm om å lage sin egen Olsenbanden-film. Nå har drømmen gått i oppfyllelse.

22

Bistandssidene denne gangen er i sin helhet viet en gutt uten navn i Nepal.

28

NFU satser nå på å rekruttere nye medlemmer med minoritetsbakgrunn.

30

SFA har besøkt mønsterbedriften Trigger utenfor Bergen som nylig fikk Askøys Næringspris for 2013.

44

Kokeboka «Så godt!» i papirversjon er utsolgt. Nå kan den til gjengjeld leses både på nett og nettbrett!

Leder s. 4 SAFO s. 16 NFU Internasjonalt s. 22 Vißste du at s. 32

Vi trenger et offentlig utvalg

Politikken overfor mennesker med utviklingshemning er ikke en egen politikk. Den bygger på likeverdighetstanken om at mennesker med utviklingshemning skal kunne leve og delta i samfunnet på samme måte som alle andre av landets innbyggere.

Vi har derfor få spesielle regler for utviklingshemmede. Det spesielle er at mange med utviklingshemning er avhengig av bistand og tilrettelegging på de fleste av livsområdene gjennom hele livet. NFU arbeider aktivt interessepolitisk. De eneste departementene vi ikke er i kontakt med, er Fiskeri- og Forsvarsdepartementet. Knappt noen andre interesseorganisasjoner har et like bredt politisk arbeidsfelt som NFU.

NFU arbeider på samtlige forvaltningsnivåer. Det interessepolitiske arbeidet var for så vidt enklere den gang fylkeskommunen hadde ansvaret for institusjonsomsorgen. Vi har som kjent kun 19 fylkeskommuner, men 428 kommuner. Så lenge NFU bare har ca. 170 lokallag, sier det seg selv at det er en utfordring å være representert i alle landets kommuner.

Velferdsstaten står overfor en uendelighet av ugjorte oppgaver. Slik vil det alltid være. Til tross for bedre privatøkonomi, full barnehagedekning, rimeligere barnehage, skolefritidsordning og høyere barnetrygd, er det fortsatt utfordringer for barnefamilie. Vi kan ikke bevilge oss vekk fra utfordringer. Men bevilgningene kan avgjøre hvilke behov som får og hvilke behov som ikke får sin løsning.

Da reformen startet, var det omtrent 2800 personer med utviklingshemning som hadde arbeid. Det ble bestemt at arbeidstilbudet skulle bygges ut etterhvert. I dag er det mellom 1900 og 3200 personer med utviklingshemning som har jobb. NFU har gjennom mange år arbeidet for å øke omfanget av tiltaksplasser innen

Varig tilrettelagt arbeid (VTA). Gjennom arbeidet med statsbudsjettet lykkes vi av og til. Men vi har aldri klart å få vesentlige og varige økninger mange år på rad.

Tilsvarende er det på mange andre aktuelle poster i statsbudsjettet. Ett unntak er uføretrygden. Helt uavhengig av politikernes mening og NFU sitt arbeid i forhold til statsbudsjettet, kan uføre heve sin trygd. Trygden er nemlig sikret via systemer som ligger til grunn for utarbeidelsen av statsbudsjettet. Vi trenger langt flere systemer for å sikre de viktigste interesseområdene til mennesker med utviklingshemning.

Vi har riktignok en del systemer, men systemene fungerer nødvendigvis ikke godt. NAV har for eksempel ansvaret for drøyt 70 000 arbeidsmarkedstiltak. Men NAV sliter også med knappe budsjetter. Mange med utviklingshemning får ikke tilbud om tiltaksplass. På den måten kan NAV sende regningen for jobben de ikke har gjort til det kommunale dagtilbudet.

Vi trenger en gjennomgang av de eksisterende styringssystemene for å sikre at systemene tjener de tiltenkte målsetningene.

Vi trenger opplæring av og informasjon til politikere, administratorer og tjenesteytere både i stat og kommune. Men tvangslæring er dårlig pedagogikk. Da staten arrangerte regionale konferanser for å informere politisk- og administrativ ledelse i alle landets kommuner, møtte fire ordførere og ingen rådmenn. Staten er avhengig av å drive opplysningsarbeid, men foreløpig har en ikke funnet ut hvordan arbeidet bør utføres.

Vi trenger langt mer statlig styring med politikkfeltet. Men hvis mennesker med utviklingshemning skal kunne leve gode liv i landets kommuner, må kommunene ha både ansvar og myndighet. Statlig styring

og lokalt selvstyre er et uløselig dilemma, men utfordringene blir ikke bedra av å overse utfordringene.

Det enkleste i politikken overfor mennesker med utviklingshemning er målsetningene. De sier at mennesker med utviklingshemning skal kunne leve som alle andre innbyggere. Virkemidlene består av et mangfold av lover, kontrollorgan, budsjettposter, informasjon og forvaltningsorgan. Ansvar og plikter er fordelt mellom alle sektorer og på alle forvaltningsnivåer. Virkemidlene er imidlertid stort sett ikke laget for å sikre politikken overfor mennesker med utviklingshemning. Om virkemidlene tjener sin målsetning, er aldri blitt vurdert.

Reformen ble avsluttet i 1996. Siden den gang er det vanskelig å se at vi har kommet nærmere de politiske målsetningene. Målsetninger uten virkemidler bør kalles for ønsker. Vi trenger et offentlig utvalg for å foreslå styringssystemer som kan bidra til at reformens målsetninger kan bli en realitet. Bedre styringssystemer vil ikke løse alle problemer, men det kan hindre at alle kommunene gjør den samme feilen og at alle med utviklingshemning havner i de samme uverdige og unødvendige livssituasjonene.

*Jens Petter Gitlesen
Forbundsleder i NFU*

Jens Petter Gitlesen

Solgården

Ferie for alle!

Sol, bad og mye moro – det er ferie det! - Verdens beste ferie?

En vellykket ferie handler om de små tingene som gjør at alle hygger seg sammen. Over 40 års erfaring ligger til grunn for vårt enestående ferietilbud.

Solgården finner du på et platå på oversiden av fiskelandsbyen Villajoyosa på Costa Blanca. Vi har en fantastisk utsikt over Middelhavet.

Vi tilbyr ferie i trygge og tilrettelagte omgivelser. Aktiviteter og underholdning tilpasset gjestegruppene. Rullestol ingen hindring.

For 2014 tilbyr vi tilrettelagte turer på følgende datoer:

- 27.05.14 - 1 uke
- 03.06.14 - 1 uke
- 10.06.14 - 2 uker
- 05.08.14 - 1 uke
- 12.08.14 - 1 uke
- 30.09.14 - 1 uke

Alle turene vil gå tur/retur Oslo—Alicante. I tillegg til Solgårdens eget fly benytter vi også rutefly.

Arrangør av tilrettelagte ferier siden 1972. Kontakt oss gjerne for å høre hva vi kan tilby dere!

Bestill tur nå! Ring 24 14 66 60

Åpningstider: 8.30 – 21.00 man – fre

www.solgården.no

2014
Spania
Solgården
ferie

SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

Meldingen skal ikke bli liggende i en skuff

-Stortingsmelding 45 «Frihet og likeverd – om mennesker med utviklingshemning» skal ikke bli liggende i en skuff. Jobben er ikke på noen måte avsluttet når den er behandlet i Stortinget. Jeg vil da ta tak i det som Stortinget beslutter, og følge opp arbeidet med å bedre levekårene til personer med utviklingshemning.

Solveig Horne – her forevigeet på SAFOs årskonferanse.

Solveig Horne er vår dame!

(Overhørt pause-kommentar av NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen etter statsrådens foredrag på SAFOs årskonferanse)

Det var tydelig at foredraget som vår nye barne-, likestillings- og inkluderingsminister, Solveig Horne (Frp) holdt på årskonferansen i SAFO nylig, ble tatt godt i mot – ikke minst blant flere av representantene for NFU. For det er ikke hverdagskost at en statsråd bruker en god del av et 20 minutters langt foredrag om «Regjeringens politikk på området nedsatt funksjonsevne og oppfølging av FN-konvensjonen» til å reflekterte spesielt over dagens situasjon for nettopp vår gruppe.

Lang vei å gå

Horne understreket innledningsvis at stortingsmeldingen om utviklingshemmedes livssituasjon handler om et tema som de nåværende regjeringspartiene var opptatt av da de var i opposisjon. – Den er viktig, og jeg ser fram til behandlingen av

den, presiserte Solveig Horne.

Statsråden mente at det har skjedd store fremskritt i utviklingshemmedes levekår, men la ikke skjul på at det fortsatt er en lang vei å gå før det er snakk om reell likestilling. Hun listet deretter opp en rekke utfordringer og muligheter på ulike livsområder som det etter regjeringens oppfatning er viktig å rette søkelyset på nå. Listen var lang og omfattet styrking av rettsikkerheten, selvbestemmelse, kvaliteten i opplæringen, deltakelse i arbeid, bedre helse- og omsorgstjenester og ikke minst bedre botilbud – for å nevne noe.

Horne la samtidig vekt på at hun ikke ønsker en stortingsmelding som ender opp i en samlet og lite forpliktende tiltaks- eller handlingsplan om hva som bør skje innen de ulike sektorene. Hun uttrykte også ønsket om at det skal utvikles en felles plattform for regelmessig kontakt

mellom brukerorganisasjonene og myndighetene om utviklingshemmedes levekår som også skal fungere som et forum for å diskutere mulige løsninger. – Denne kontakten er viktig for at departementet skal få førstehåndskunnskap om de ulike utfordringene som brukerne opplever på dette området, sa hun.

FN-konvensjonen

Statsråden fastslo deretter at regjeringen vil følge opp FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne. – Det skal nå settes i gang arbeid på ulike sektorer som vil bidra til å realisere konvensjonens bestemmelser, verdier og mål. I årene i opposisjon hadde nåværende regjeringspartier en tett og god dialog med funksjonshemmedes interesseorganisasjoner, og ønsker å fortsette dette nære samarbeidet, sa Solveig Horne.

For tidlig å si noe om behovet for et offentlig utvalg

- Det er for tidlig å si om det er behov for et offentlig utvalg som skal gjennomgå styrings-systemene og de forvaltningsmessige tiltakene som kan sikre at de rent politiske målset-ningene for tiltak og tjenester blir oppfylt for mennesker med utviklingshemning. Dette får vi komme tilbake til hvis stortingsmeldingen om «Frihet og likeverd» viser at det er nødvendig.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

SFA hadde en kjapp samtale med Solveig Horne etter statsrådens foredrag på SAFOs årskonferanse i slutten av januar – da stortingsmeldingen om situasjonen for mennesker med utviklingshemning fortsatt lå til behandling i Stortinget.

Horne understreket på nytt at hennes intensjon uansett er å ta tak i forslagene til tiltak som ligger i meldingen. – Disse skal følges opp i samarbeid med de andre fagdepartementene. Interesseorganisasjonenes rolle blir selvsagt også viktig i denne sammenheng.

- I hvilken grad har du tanker om at andre land som Norge liker å sammenlikne seg med, makter å styre dette feltet bedre enn oss?

- Norge er i front når det gjelder tiltak og tjenester for personer med ned-satt funksjonsevne. Det gjelder også for mennesker med utviklingshemning. Vårt land var tidlig ute med å bygge ned de store institusjonene og legge til rette for at også de kunne vokse opp i sitt nærmiljø sammen med venner og familie.

Det betyr likevel ikke at vi har kommet i mål når det gjelder å utvikle tjenestene og sikre god koordinering – noe som også kommer fram i stortingsmeldingen. Her kan vi selvfølgelig også lære av andre land. Vi har et utstrakt samarbeid med blant annet de andre nordiske landene på dette

feltet – som gir oss nyttig kunnskap. De nordiske landene er både tilstrekkelig like og tilstrekkelig ulike til at erfaringer er lett overførbare.

Rettsikkerhet er en problemstilling som mange land har satt på dagsorden – i likhet med Norge. Dette dreier seg om hvordan vi bedre kan sikre at personer med utviklingshemning får sine rett-messige krav på tiltak og tjenester. I stor-tingsmeldingen har vi varslet en nærmere kartlegging av nettopp dette.

- Er det spesielle områder på dette feltet du mener det er spesielt avgjørende å få gjort noe med?

- Helsetjenestene til personer med ut-viklingshemning er for dårlige. Det har over tid også vært skremmende å konsta-tere at de i større grad enn andre rammes av sviktende rettsikkerhet, alvorlig vold og overgrep. Selv om jeg også kan ramse opp flere eksempler på livsområder det er vik-tig å få gjort noe med, vil jeg likevel trekke fram disse.

- Hvordan vil du sikre at prosessene som den rødgrønne regjeringen i sin tok initiativ til med sitt Informasjons- og utvi-klingsprogram «Mennesker med utviklings-hemning skal ikke diskrimineres» igjen blir satt på den politiske dagsorden?

- Vi tar, som det er skissert i meldingen,

sikte på å fornye Informasjons- og utvi-klingsprogrammet og styrke arbeidet med dokumentasjon og analyse.

- Hvordan mener du at meldingen kan følges opp med tanke på å hindre kommuner i å fatte vedtak som er i strid med lovverket?

- Vi må gå inn i de konkrete beskrivel-sene om dagens situasjon i meldingen for så å vurdere om lovverket og dagens tiltak på de ulike livsområdene holder mål. Hvis det motsatte blir dokumentert, må vi vur-dere om det skal lages nye lover og bevilge ressursene som er i samsvar med behovene som kommer fram.

- Robert Eriksson (Frp), Bent Høie (H), Trine Skei Grande (V) og Per Sandberg (Frp) har tidligere foreslått at det blir fore-tatt en helhetlig gjennomgang av brudd på lovfestede rettigheter overfor mennesker med utviklingshemning. Hvordan mener du at deres forslag best kan følges opp?

- De to førstnevnte er begge medlem-mer i nåværende regjering. Vi har i til-legg et utmerket samarbeid med Venstres partileder. Jeg kan ikke se hvorfor noen av dem skulle ha forandret mening om dette spørsmålet. Jobben vi står overfor nå, blir som nevnt å få kartlagt og analysert den-ne problematikken før vi vurderer hva vi konkret kan gjøre med den, svarer Solveig Horne.

Honnør til Lysbakken

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen var nylig på Stortinget for å overrekke blomster og takk til Audun Lysbakken for arbeidet han gjorde mot diskriminering av mennesker med utviklingshemning i sin tid som statsråd i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Audun Lysbakken ble både overrasket, glad og rørt da Jens Petter Gitlesen kom med blomster og hilsener på vegne av Dag Stensland som takk for den tidligere statsrådens arbeid for personer med utviklingshemning.

- Du var en statsråd som både ville noe og som gjorde noe for å sikre levekårene for mennesker med utviklingshemning, understreket Gitlesen. Som denne gangen likevel ikke formidlet skryt og blomster til SV-lederen på eget initiativ. Han var der på vegne av Stavanger-mannen Dag Olav Stensland. Han ville på denne måten takke Lysbakken for at han som BLD-minister både fastslo at mennesker med utviklingshemning har rett til å bo hvor og med hvem de vil, iverksette informasjons- og utviklingsprogrammet «Mennesker med utviklingshemning skal heller ikke diskrimineres» og var blant pådriverne for å få utarbeidet en stortingsmelding om levekårene for mennesker med utviklingshemning.

Stensland har selv følt diskriminering på kroppen. Det skjedde da han ville flytte ut av et bofellesskap der han ikke trivdes, men ble hindret da Stavanger kommune fratok ham en selvbyggertomt med henvisning til hans funksjonsnedsettelse. Siden ble kommunen felt for diskriminering, Stensland fikk en ny tomt og har siden bygget og flyttet inn i eget hus der han nå har en hverdag med god livskvalitet.

Ting tar tid

I etterkant av dette møtet ba SFA den nåværende partilederen og stortingsrepresentanten om å gi et kort tilbakeblikk på sitt arbeid som statsråd for å bedre utviklingshemmedes livssituasjon. På spørsmål om hvorfor de statlige og politiske prosessene han startet foreløpig ikke har resultert i en bedre styring på feltet, svarer Lysbakken:

- Vi skulle veldig gjerne fortsatt hatt makt til å jobbe videre for å sørge for at alle mennesker får rett til å bestemme over sitt eget liv. Det som gjør at slike prosesser tar lang tid kan være at partiene ikke er enige seg i mellom slik at det må forhandles i tillegg til at det uansett tar lang tid å snu et helt samfunn.

- Har du råd å gi til vår nye regjering som kan bidra til å sikre utviklingshemmedes likeverdige levekår?

- SV mener det er helt nødvendig å sikre frihet og likeverd for alle mennesker. For mennesker med utviklingshemning betyr det at staten og kommunene må sørge for at den vedtatte politikken faktisk følges opp. De fleste er jo enige om

målsetningene. Det er gjennomføringen, særlig i kommunene, som er problemet nå. Jeg tror at vi både trenger bedre systemer for å styre dette, og sterkere mulighet til å slå ned på kommuner og andre som bryter med vedtatt politikk.

Stortingsmeldingen

- Stortinget behandler nå meldingen «Frihet og likeverd» om utviklingshemmedes livssituasjon. Hva betyr en slik melding og hva tror du den vil resultere i?

- Det aller viktigste med meldingen var å få situasjonen til mennesker med utviklingshemning satt på dagsorden og opp til behandling i Stortinget. Vi i SV jobber for at det skal bli størst mulighet enighet på Stortinget om en politikk som sørger for frihet for alle. Saken til Dag Olav Stensland viser jo så tydelig hvorfor det trengs tøffere politikere og bedre systemer, svarer Audun Lysbakken.

bmk

De politiske signalene må forankres i kommunene

-Jeg håper at stortingsmeldingen vil bidra til å øke antallet sysselsettings- og arbeidstilbudene for mennesker med utviklingshemning.

Da SFA møtte stortingsrepresentant og medlem av Arbeids- og sosialkomiteen, Bengt Morten Wenstøb (H), kom han innledningsvis inn på betydningen av sosialt fellesskap og at det å kunne gjøre nytte for seg på jobben, er viktig for oss alle. Som lektor ved Avdeling for helse- og sosialfag ved Høgskolen i Østfold i sitt sivile liv, er hans hovedfokus samtidig – og ikke overraskende – likevel rettet mot kvalitet og meningsfylt innhold i alle tiltak og tjenester den enkelte får – enten det gjelder på arbeid, i eget hjem eller på andre livsområder.

Han minner samtidig om at gode og tilpassede løsninger som tar utgangspunkt i den enkeltes forutsetninger og behov springer ut fra gode holdninger. – Det er ingen grunn til å legge skjul på at vi står overfor et stort stykke arbeid når det gjelder holdningsskapende arbeid blant både politikere og fagfolk som har med mennesker med utviklingshemning å gjøre, sier Wenstøb. Som underveis i samtalen også flere ganger kommer inn på FN-konvensjonen om mennesker med nedsatt funksjonsnedsettelse, som han mener det også er svært viktig å ta med seg i arbeidet med å bedre utviklingshemmedes livssituasjon.

- Hva med bruk av sanksjoner overfor kommuner som bryter utviklingshemmedes lovfestede rettigheter?

- Jeg vet for lite om bruk av ulike sanksjoner til å mene noe sikkert om det er rette veien å gå i slike saker. – Det brukes sanksjoner allerede i dag. Kommunene får for eksempel dagbøter når de ikke gjør jobben sin innen barnevernet. Erfaringer viser at det sitter langt inne og skal svært mye til før de må betale. Dermed er det

- De politiske signalene som vil komme i kjølvannet av meldingen må forankres i kommunene, sier Bengt Morten Wenstøb (H).

vel også et spørsmål om hvor godt dette virkemiddelet i realiteten fungerer, mener Wenstøb. Som tilføyer at han har mer tro på dialog og samarbeid enn sanksjoner for å finne gode løsninger.

Han minner deretter om fylkesmannens oppgave som klageinstans og tilsynsmyndighet i denne sammenheng. – Når henvendelser dit heller ikke hjelper, er vi politikere avhengig av interesseorganisasjoner som NFU som kjenner utviklingshemmedes virkelighet og fortløpende kan gi oss signaler og dokumentasjon på det som ikke fungerer. Det må til – for at vi skal kunne ta grep.

På spørsmål om det er områder han mener det er spesielt viktig å gjøre noe med i kjølvannet av stortingsmeldingen, svarer Wenstøb at det først og fremst gjelder vold og seksuelle overgrep som mennesker med utviklingshemning i større grad blir utsatt for enn andre. – Dette er helt nødvendig ettersom mange ikke kan

gi uttrykk for hva de blir utsatt for.

- Hva tror du blir det viktigste som oppnås med denne stortingsmeldingen?

- Jeg mener at vi får satt mennesker med utviklingshemning på den politiske dagsorden igjen – selv om det allerede er tverrpolitisk enighet i Stortinget om at noe må gjøres. Mitt håp er at debatten i kjølvannet av meldingen vil gi oss en forståelse om hvilke virkemidler som er best å ta i bruk for å bedre deres livssituasjon. Viktigst av alt blir det likevel at de politiske signalene forankres i kommunene. Det må derfor settes inn tiltak som gjør at kommunepolitikere får eierskap til og forstår betydningen av at utviklingshemmedes livssituasjon nå må bedres på alle livsområder, svarer Bengt Morten Wenstøb.

Det må innføres sanksjoner

Erlend Wiborg (Frp).

- Ingen må tro at vi ser oss ferdige med stortingsmeldingen når den er behandlet. Stortinget bør også ha en gjennomgang av meldingen i etterkant for å se om regjeringen leverer etter intensjonene. Vi kan ikke vente i over tyve år til neste gang – slik det skjedde i kjølvannet av ansvarsreformen.

Første nestleder i Stortingets Arbeids- og sosialkomité, Erlend Wiborg (Frp) fra Østfold, håper at man med meldingen «Frihet og likeverd» får tydeliggjort den enkeltes rettigheter. - Den må for eks-

empel føre til at det blir satt en endelig sluttstrek for dagens institusjonalisering av mennesker med utviklingshemning i bofellesskap som i mange tilfeller er større enn før ansvarsreformen. Det holder ikke at Stortinget vedtar fine planer og intensjoner så lenge vi stadig ser eksempler på at myndighetene både sentralt og lokalt ikke følger opp. Det må derfor innføres sanksjoner som trer i kraft når det fattes vedtak om tiltak og tjenester på ulike livsområder som er i strid med lovverket og den enkeltes behov. Vi kan også rettighetsfeste rettigheter i stedet for bare å ha rettigheter som ikke er juridisk forankret. Øremerking av bevilgninger er også en måte å sikre at pengene kommer mennesker med utviklingshemning til gode og ikke blir brukt til noe annet, mener Wiborg.

Bedre tilsynsordninger

Wiborg mener også at det uansett bør innføres bedre tilsynsordninger. I dag er det stort sett NFU, andre frivillige organisasjoner og ressurssterke foreldre som ofte må kjempe en håpløs kamp i saker som handler om brudd på utviklingshem-

medes lovfestede rettigheter. - Dette kan vi ikke være bekjent av. Vi må etablere flere instanser med ansvar for å ivareta den enkeltes rettsikkerhet, presiserer Erlend Wiborg.

Han kommer flere ganger tilbake til at fine ord og tverrpolitisk enighet ikke holder i behandlingen av denne stortingsmeldingen. - Noen må ta eierskapet og ikke minst holde fanen høyt i forhold til lokalpolitikkerne. Vi må som stortingspolitikere ta et ansvar for å sikre en gang for alle at de får nødvendig skolerings- og utviklingshemmedes behov og rettigheter. Behovet for dette viste seg da de aller fleste av dem glimret med sitt fravær under de regionale konferansene «Politikken for mennesker med utviklingshemning» som ble arrangert i 2011 og 2012, som en del av den forrige regjeringens informasjons- og utviklingsprogram «Mennesker skal heller ikke diskrimineres». Media har også en viktig rolle som vaktbikkje i denne sammenheng, presiserer Erlend Wiborg.

bmk

Enstemmige stortingsinnstillinger skal legges til grunn for politikken

-Jeg har forutsatt at enstemmige stortingsinnstillinger legges til grunn for politikken. Det gjelder uansett hvilke partier eller regjering som har flertall.

Arbeiderpartiets Tore Hagebakken var saksordfører for den tidligere helse- og omsorgskomiteens innstilling som i 2011 ble enstemmig i vedtatt i Stortinget og dannet grunnlaget for stortingsmeldingen om «Frihet og likeverd».

Han understreker i en kommentar til SFA at nettopp fordi han var så opptatt av å forbedre utviklingshemmedes levekår og livssituasjon som saksordfører, la han vekt på at medlemmene skulle samles om innstillingen som dannet grunnlaget for det – uavhengig av fremtidige valgresultater.

I dag gir han all ære til alle representantene i komiteen og et samlet Storting som bidro til denne enigheten – og dermed viste et genuint engasjement for utviklingshemmedes livssituasjon. - Nå har vi sammen et ansvar for å følge opp. Stortingsbehandlingen må nå stramme opp og føre til en gjennomføring av nødvendige og konkrete tiltak for at utviklingshemmede skal få det bedre. Meldingen må – for å si det moderne – gjøre en forskjell i hverdagen til de flotte menneskene dette gjelder, presiserer Tore Hagebakken.

Tore Hagebakken (Ap) forevige i 2011. Han var da saksordfører for innstillingen som ble enstemmig vedtatt av den daværende helse- og omsorgskomiteen.

(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Høyre bryter valgkamplofter

Like før SFA gikk i trykken ga SVs stortingsrepresentant, Karin Andersen uttrykk for at Høyre bryter valgkamplofter i forbindelse med stortingsmeldingen «Frihet og likeverd» i et intervju med Stavanger Aftenblad. Hun kritiserte også partiets tvil om behovet for et offentlig utvalg, som skal vurdere effektive tiltak mot blant annet arbeidsledighet og svak rettssikkerhet, og anklaget regjeringspartiet for å fravike prinsippet om at også utviklingshemmede har rett til å bo hvor de vil.

I en kommentar i samme oppslag svarte Høyres saksordfører, Bente Stein Mathisen, at partiet er opptatt av at ansvarsreformens intensjon og mål skal gjelde. - Mennesker med utviklingshemming har rett til et selvstendig liv. De skal være en del av samfunnet sammen med alle andre, og ha de samme valgmulighetene som andre. De skal ikke diskrimineres.

Mathisen avviste dessuten Andersens påstand om at Høyre er for en formynderstat. - Vi mener tvert i mot at de beste løsningene på problemer og utfordringer bør løses der utfordringene er. Vi har tro på at kommunene i samarbeid med brukerne og pårørende finner frem til egnede boligformer og boligstørrelser som sikrer mennesker med utviklingshemming gode bovilkår i tråd med målene og intensjonene i ansvarsreformen. Det virker som om Karin Andersen har misforstått begrepet formynderstat. Hun ønsker detaljstyring fra statens side. Er det ikke det som er formynderstat? Høyre ønsker at de som er nærmest utfordringene, skal få mest mulig å si. Dette skaper nye muligheter og bedre løsninger, hevdet Bente Stein Mathisen i intervjuet.

Hun opplyste i tillegg at Høyre ikke har konkludert med hvorvidt det skal nedsettes et offentlig utvalg. - Jeg har kun uttalt at jeg lurer på om det er nødvendig. Vi er opptatt av å sikre gode livsvilkår for utviklingshemmede, og at det må settes i gang tiltak så raskt som mulig på de områdene hvor målene i ansvarsreformen ikke er nådd, sa Bente Stein Mathisen til avisen.

Ortopedisk verksted i Nord

Vi produserer, reparerer og leverer:
Proteser *Ortoser *Fotsenger

*Korsetter/Brokband
*Skoinnlegg *Skotøy/ortopediske sko
*Løplab/ganganalyse
*Fysioterapi/Fysikalsk behandling

Aktiv Ortopedi AS

Avd. Tromsø...:	Tlf. 77 60 00 22
Avd. Harstad...:	Tlf. 77 00 57 00
Avd. Alta.....:	Tlf. 77 60 00 22
Avd. Narvik...:	Tlf. 77 00 57 00
Avd. Finnsnes:	Tlf. 77 60 00 22

e-post: post@aktivortopedi.no
www.aktivortopedi.no

FRAMskolen på Vallersund Gård

vallersund.camphill.no/framskolen

Et lærested for
unge voksne med
utviklingshemming

Et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming. Skolen vil bidra til å gi deg en god overgang fra livet i familie og skole, til et liv som voksen.

Silje sammen med foreldrene Vigdis og Svein Søvik.

Godt veiledningsmaterieell skaper tillit og trygghet

- Vi har lagt vekt på å gi Siljes assistenter grundig veiledning både skriftlig og muntlig om hennes behov. Det skaper trygghet når det ansettes nye som dermed vet hva de går til. Resultatet er at vår datter stortrives i sin hverdag i eget hjem med mennesker rundt seg som vi foreldre stoler hundre prosent på.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Vigdis Søvik er arbeidsleder for Siljes tre hvilende nattevakter og fire assistenter på dag- og ettermiddagstid i datterens leilighet i et vanlig sameie. Tidligere var Bergen kommune arbeidsgiver, mens 38-åringen fra mai i fjor har hatt brukerstyrt personlig assistanse (BPA) gjennom ULOBA.

I samarbeid med sin mann Svein har Vigdis brukt mye tid på å utarbeide et omfattende skriftlig kvalitetssikringsmaterieell for de ansatte i et forståelig språk som er lagt inn på Siljes datamaskin. Bakgrunnen for at de har brukt så mye tid på nettopp dette er at Silje har lite språk. Foreldrene

har utviklet medisinske prosedyrer, rutiner for Siljes personlige hygiene og dagligliv og sjekklistor som kvalitetssikrer tjenestene til Silje. I tillegg til en oversikt over hvem som er hvem i hennes familie, har de lagt inn en grundig orientering om datterens epilepsi, medisiner og hvordan anfall skal håndteres. Det står dessuten litt i tekst og bilder om hvordan hun hadde det i barnehagen, hva hun lærte på skolen og hvordan hun har det på Nesttun dagsenter i dag der hun har arbeidet siden hun var 21 år. Slik får de et innblikk i Siljes historie fra hun fikk utviklingshemning etter en hjernehinnebetennelse som nyfødt.

Foreldrene har også laget sjekklistor over hvilke rutiner som gjelder ved vask av klær, rengjøring av leiligheten og det de ansatte ellers skal gjøre både på dag- og nattestid. Alle nyansatte må sette seg grundig inn i dette materialet før de begynner på jobb.

Skaper forståelse

Begge foreldrene er opptatt av skriftlig og muntlig veiledning til assistentene som kilde til at økt kunnskap for det første skaper økt og gjensidig forståelse. - Det at de ansatte vet hvordan vi foreldre tenker, er med på å styrke tillitsforholdet mellom oss og alle som har med Silje å gjøre. De

blir samtidig mer bevisste på seg selv, sin egen erfaring og rolle – som i sin tur er med på å gjøre det enklere for oss å slippe kontrollen. Formidling av informasjon på denne måten bidrar også til at vi slipper å bruke tid på å besvare en rekke spørsmål som ellers ville ha dukket opp i ulike situasjoner.

Svein tilføyer at det en gang i måneden holdes team-møte med obligatorisk fremmøte hjemme hos Silje. – Her oppdaterer vi hverandre, avklarer det som eventuelt skaper usikkerhet og samordner det som skal gjøres. Dette er ikke minst blitt et forum der alle som har med Silje å gjøre blir godt kjent, sier han og viser ellers til at det noen ganger også blir invitert fagfolk på disse møtene som orienterer de ansatte om tannhelse, kosthold og epilepsi.

Ulik bakgrunn

I tillegg til dokumentasjon om datterens behov er Sven og Vigdis opptatt av å ansette assistenter som har forskjellig bakgrunn og dermed interesse og forutsetninger for å ivareta Siljes behov på ulike livsområder. En av assistentene har tidligere gått på kokkelinje. En annen arbeider som frilansjournalist i tillegg og er dermed flink til å formulere seg skriftlig. En tredje assistent har en veldig praktisk tilnærming til det hun gjør og har laget oversiktlige systemer for hvordan Siljes klær og annet utstyr skal holdes i orden – som er en forutsetning når det er så vidt mange som skal bistå henne i hverdagen. 38-åringen er på ridning, svømming, på treningssenter og på Fløyen i løpet av uken. Hun har egen bil, og assistentene må dermed ha sertifikat for å kjøre henne dit hun skal.

Bedre kvalitet

– Hvordan er det å ha fått ULOBA som arbeidsgiver for Siljes assistenter i stedet for av Bergen kommune som tidligere?

– Det ble inngått en avtale med Bergen kommune og ULOBA i fjor – og vår erfaring er at tjenestene gitt som BPA er en fordel, svarer Vigdis. – Som arbeidsleder har jeg nå fått et nettverk, en likemann og egen rådgiver i ULOBA å forholde meg til. Jeg hadde lite kontakt med andre i dette arbeidet tidligere – med unntak av enhetslederen for botjenesten i kommunen som jeg hadde god kontakt med. Han ønsket oss til gjengjeld lykke til da vi gikk over til ULOBA. Kurstilbudet der er også godt og omfatter alle som er invol-

vert i Siljes hverdag. Denne skoleringen har selvsagt også bidratt til at kvaliteten på tjenestene hun nå får, har bedre kvalitet enn tidligere.

Mye jobb

Foreldrene påpeker at det for dem også er en stor fordel at de nå kan annonsere, intervju og ansette søkere til ledige stillinger selv for på den måten finne fram til dem de mener er best egnet til å ivareta Siljes behov. De viser til at både grunnlønnen og alders- og andre tillegg også er bedre i ULOBA enn i kommunen. – Resultatet er at 38-åringen kun har mennesker rundt seg i eget hjem som hun trives med – som i sin tur betyr mye for hennes livskvalitet.

På spørsmål om de vil anbefale andre foreldre å satse på BPA fremfor på kommunale tjenester for sitt familiemedlem med utviklingshemning, svarer både Svein og Vigdis at pårørende skal tenke seg godt om før de gjør det. – Arbeidslederjobben for i alt syv ansatte krever omfattende organisering – ikke minst i forbindelse med sykdom. Heldigvis har vi et lavt sykefravær på bare 4,3 prosent. Da er det en utfordring å få tak i tilkallingsvikarer. For oss er det uansett viktigst at BPA-ordningen gjør det mulig å ha jevnlig kontakt med Silje – som trives, har god

helse og er glad i assistentene sine,

Vigdis påpeker samtidig at kommunen ikke lenger har ansvar for å stille med tjenesteytere ved sykdom eller ferier etter at Silje fikk BPA. – Jeg er nå blitt bedt om å sende en orientering om denne problematikken til Rådet for funksjonshemmede. Dette er viktig å få gjort noe med dette hvis det skulle oppstå en akutt situasjon. Assistentene er tross alt alene på jobb og trenger et sted å henvende seg hvis pårørende for eksempel er på ferie eller reise utenlands.

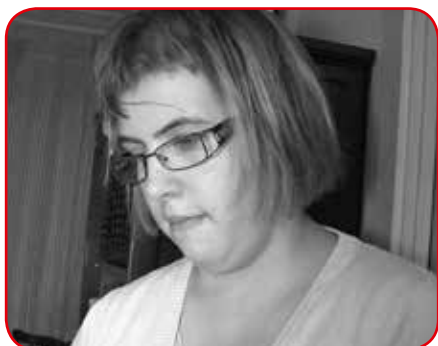
– Hvor lenge har du tenkt til å være arbeidsleder?

– Jeg skal ut av dette opplegget en dag – og det er noe av bakgrunnen for at vi har brukt så vidt mye tid på å utvikle kvalitetssikringssystemene. Det er viktig at de ligger til grunn for de ansattes arbeid. Kanskje vil det vise seg at en av dem etter hvert peker seg ut til å fylle arbeidslederrollen. Vedkommende må i så fall ha vært her en stund. Det må også være en som kan tenke seg å bli her på lengre sikt. Vi har foreløpig likevel skjøvet dette spørsmålet litt i bakgrunnen, selv om vi vet at det kommer. Fortsatt er det viktig og riktig for meg å bruke tiden min på dette, svarer Vigdis Sørvik.

Den hvilende nattevakten var på jobb da SFA var på besøk. Renate Alsterberg og Silje Sørvik trives godt i hverandres selskap.

Noe annet å få enn å gi hjelp

Fra filmen om Kjersti som ikke får ha overnattingsgjest. (Foto: Molden Media)

Viktig prosjekt om å få og gi tjenester i andres hjem

«Mitt hjem – min arbeidsplass» er tittelen på et prosjekt som ble startet i 2011. Det skjer i samarbeid mellom tre prosjektmedarbeidere eller medforskere med utviklingshemning som alle får hjelp hjemme, tre ansatte ved høgskolene i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag og en ansatt ved Senter for omsorgsforskning.

Hittil har dette samarbeidet resultert i seks filmer og et arbeidshefte som handler om daglige utfordringer knyttet til både å motta offentlige tjenester i eget hjem og å gi hjelp privat hjemme hos andre. Filmene er spilt inn med skuespillere fra teatergruppa nonStop i Namsos og er profesjonelt filmet. Essensen i alle er basert på sanne historier. Arbeidsheftet er laget som en hjelp for å snakke om det som kommer fram i filmene.

Målet med prosjektet er at det skal bidra til refleksjon både hos mottakere av offentlige tjenester, hos de som gir hjelp til andre i deres hjem og vernepleierstudenter som skal lære om hvordan det skal gjøres. Det som likevel har vært prosjektgruppens hovedfokus er å bidra til større bevissthet om egne rettigheter blant mennesker med utviklingshemning.

De syv medarbeiderne har nå fått penger av Extra-stiftelsen gjennom NFU til et treårig videreføringsprosjekt de har kalt «Slik vil vi ha det». I dette arbeidet skal fokuset deres imidlertid kun rettes mot brukerguppen. Filmene skal da brukes i refleksjonsgrupper i Midt-Norge.

«Det er noe annet å få hjelp enn å gi hjelp. For mottakeren handler det om privatlivet, mens for ansatte handler det om en jobb. Det kan det blir mange vanskeligheter av. Derfor er det viktig å snakke sammen om hvordan de som får hjelp vil at den skal være og hva som kan bli vanskelig».

Sitatet er hentet fra arbeidsheftet som er laget i forbindelse med prosjektet «Mitt hjem – min arbeidsplass». Det har vært viktig for deltakerne i prosjektgruppen at de som får hjelp hjemme skal si fra om hvordan de har det. I den letteste innledningen skriver de for eksempel følgende: - Vi vil at de som får hjelp, skal si fra når de er uenige med personalet og om ting som er viktige for dem å bestemme selv. De skal tenke over at når de velger noe, så skal det få konsekvenser og at det skjer noe når den enkelte har tatt et valg.

Personalet må øve

Prosjektgruppen er også opptatt av at de som gir hjelp hjemme hos noen, skal tenke over hvordan de gir denne hjelpen. De understreker derfor betydningen av at de ansatte skal ta hensyn til at den de hjelper skal få bestemme selv. - Personalet må også være oppmerksom på at det ikke er alt man greier å bestemme selv. Vi vil

at de skal ta ansvaret sitt på alvor og ikke la det gå dårlig med den andre. Det kan være vanskelig å tenke på begge deler på en gang, men det må personalet tenke på og øve på!

I tillegg til refleksjon blant de ulike målgruppene om det å gi og motta hjelp i eget hjem, inneholder arbeidsheftet en kort beskrivelse av hva filmene går ut på og hvorfor de er laget. Leserne finner dessuten egne avsnitt om hvordan de kan brukes. Både de som skal veilede refleksjonsgrupper med deltakere med utviklingshemning, ansatte og studenter får gode tips, råd og ideer om hvordan hver gruppe kan gjennomføre arbeidet på sin måte.

Sårbare temaer

Det er både sårbare og utfordrende situasjoner i daglig samhandling som presenteres i de seks filmene. Spalteplassen tillater ikke omtale av alle. Vi nevner to: Den ene

Prosjektgruppen har bestått av fra venstre Sissel Moe, Magnus Steen og Ole Magnus Oterhals. Bak ser vi Åse Asmyhr, May Østby, Marit Haugesen og Ove Hellzen. (Foto: Ingunn S. Bulling)

handler om Kjersti som har fest for vennene sine. Når festen er slutt blir Camilla igjen for å hjelpe til med å rydde. Når de er ferdige spør Kjersti om Camilla vil ligge over. Det vil hun. Når personalet kommer, får de unge kvinnene beskjed om at Kjersti ikke får lov til å ha overnattingsgjester uten at det er avtalt på forhånd.

Den andre handler om Klara som får 200 kroner i ukepenger. Den unge kvinnen bestemmer seg for å gå i butikken, kjøper et blad og en sjokolade. Sjokoladen spiser hun opp. Når hun kommer hjem, møter hun personale som spør hvor hun har vært. Hun får beskjed om at hun ikke får handle på onsdager og at hun må gå tilbake til butikken, levere bladet og få pengene igjen.

Distribusjon

De som ønsker informasjon om dette materialet, kan ta kontakt med prosjektleder May Østby. Hennes telefon er 71 21 40 22 og e-postadresse may@ostby.himolde.no. Tanken er at det skal legges ut gratis på nett. Materialet kan hentes ved henvendelse til Nasjonalt kompetansesenter om utviklingshemning i Trondheim (NAKU) og Samordningsrådet (SOR) i Oslo. Interesserte finner adresser, telefonnumre, epost-adresser osv. på henholdsvis www.naku.no og www.samordningsradet.no. Også NFUs sekretariat skal bidra i distribusjonen. Telefon: 22 39 60 50. E-postadresse: post@nfunorge.org

bmk

Fra filmen om Klara i butikken. (Foto: Molden Media)

Mennesker med utviklingshemning har rett til reell innflytelse på sitt liv og til å fatte egne beslutninger.

(Fra NFUs prinsipp-program)

LETTLEST

3 prosjektmedarbeidere med utviklingshemning er med på et prosjekt som heter "Mitt hjem – min arbeidsplass".

De får alle hjelp hjemme.

De samarbeider med 3 ansatte ved høyskolene i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag.

1 ansatt ved Senter for omsorgsforskning er også med.

Til nå er det blitt laget 6 filmer og et arbeidshefte.

Filmene viser hvordan det er å motta offentlige tjenester i eget hjem.

De viser også hvordan det er å gi hjelp privat hos andre.

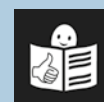
Arbeidsheftet kan brukes som en hjelp til å snakke om det som kommer fram i filmene.

Det viktigste med prosjektet er at mottakere av offentlige tjenester skal tenke over hva det innebærer.

Det samme gjelder for dem som gir hjelp til andre i hjemmet deres.

Vernepleierstudenter trenger å vite hvordan arbeidet skal gjøres.

Like viktig er det at personer med utviklingshemning blir klar over de rettighetene som de har.

SAFO hos barne-, likestillings- og inkluderingsministeren

Solveig Horne er den nye barne-, likestillings- og inkluderingsministeren i Høyre/FrP-regjeringen. SAFO møtte henne og resten av den politiske ledelsen i departementet nylig. Dette var SAFOs første møte med den «nye» ministeren, og vi fikk benyttet anledningen til å fortelle om hvem vi er, og hva vi er opptatt av.

VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

Her er noen av sakene vi tok opp:

Vi trenger et Statens Råd for likestilling

I mars 2012 gikk mandatperioden til Statens Råd for likestilling for funksjonshemmede ut. Etter det har det vært uklart hvordan et nytt råd skal settes sammen. Saken har dratt ut, og SAFO har i samarbeid med FFO og Unge Funksjonshemmede kommet med forslag til løsning. Vi ønsker et uavhengig og selvstendig råd, sammensatt av representanter med ulike kompetanse og fra ulike miljøer. Et godt sammensatt råd vil kunne gi råd til politikere og byråkrater i vanskelige saker. De vil også kunne løfte nye saker fram.

Oppfølging av FN-konvensjonen

FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne ble ratifisert av Norge i juni 2013. Det som må til nå, er at konvensjonen blir innlemmet i norsk lovgivning. Dette er ennå ikke gjort. Norge må i tillegg underskrive den frivillige tilleggsprotokollen som gir en individuell klageadgang. Begge disse sakene er viktig for organisasjonene, og SAFO, FFO og Stopp Diskrimineringen har henvendt oss sammen til BLD om denne saken. SAFO tok også denne saken opp på møtet.

En universell likestilling- og antidiskrimineringslov

Den nye regjeringen ønsker en universell likestillings- og antidiskrimineringslov, som gjelder alle diskrimineringsgrunnlag. Denne arbeides det med nå. SAFOs tilbakemelding var at diskrimineringsvernet overfor personer med nedsatt funksjonsevne er relativt nytt, og for mange lite kjent. Det vil også være andre virkemidler som trengs for å hindre diskriminering. Forståelsen av velferdstjenester som virkemiddel for likestilling er viktig – i likhet med et tilgjengelig samfunn. Derfor la vi vekt på at virkemidlene for likestilling for personer med funksjonsnedsettelse må ivaretas på en god måte i ny lov.

Oppfølging av «Frihet og likeverd»

Etter at stortingsmeldingen har vært gjennom stortingsbehandling, har vi store forventninger til den videre oppfølgingen. Vi mener at det må settes ned et offentlig faglig sterkt utvalg, hvor mandatet må være å utarbeide forslag til styringssystemer som sikrer at de nasjonale målsetningene kan realiseres.

Tiltak som kan være aktuelle er strammere lovverk, tilsyn- og kontrollvirksomhet utover dagens kontroll av dokumenter. Økonomiske virkemidler må også brukes, dels for å sikre et tilstrekkelig tilbud, dels for

å motivere til å bruke midlene slik at målet oppnås.

System for forebygging og oppfølging av vold og overgrep overfor funksjonshemmede

Internasjonal forskning viser at personer med funksjonsnedsettelse har en høyere risiko for å bli utsatt for overgrep. Norsk forskning har også vist dette. Vi har i media sett noen svært alvorlige konsekvenser av denne typen vold. Som et ledd i å følge opp etter slike hendelser, anbefalte vi at det ses nærmere på systemet som man har tatt i bruk i England for å for å forebygge, identifisere og etterforske overgrep mot risikoutsatte voksne.

Det er ikke vanlig at vi får møte hele den politiske ledelse når vi har møte i departementene. Det er positivt at Horne prioriterer funksjonshemmedes organisasjoner. Vi setter stor pris på at hun også stiller på årets SAFO-konferanse. Vi håper og tror på en god dialog med den nye statsråden.

Vigdis Endal.

Mats Sollid har utviklingshemning, og skal snart flytte for seg selv. Problemet er at kjendisen fra NRK Sporten, Brille på TV-Norge og programlederen i Empo TV overheadet ikke kan lage mat.

Hva kokkene Sollid & Eia lager til middag er ikke så lett å se.

★ Stjernekokken!

TEKST OG FOTO: TV3

Han har derfor invitert en rekke andre kjendiser inn på kjøkkenet for å lære kokkekunsten. De får alle snart erfare at det er noe helt spesielt og ikke bare-bare å skulle kokkelere med Mats, som ikke legger skjul på hva han mener både om oppskrifter, smak og fremgangsmåter.

Seerne blir dermed kjent med nye sider hos gjeste"lærerne" når Mats utfordrer og overrasker dem med blant annet sang, dans, quizshow og sykling i tillegg til at de skal holde styr på grytene.

Dette er kort sagt et ærlig, veldig uhøytidelig og morsomt TV-program som er helt annerledes enn andre matprogrammer. Blant gjestene finner vi for eksempel Harald Eia, Sigurd Sollien, Kristin Skogheim, Heikki Holmås og Vebjørn Sand, som alle får mye å holde fingrene i..!

Stjernekokken er produsert eksklusivt for TV3 Play av Empo TV. Programmet hadde premiere 23 januar og vises i alt i 10 episoder.

Sigurd Sollien får ikke gehør hos sin elev.

Mats tar styringen.

Lærer Heikki Holmås og hans elev etter gjennomført dyst.

Fra venstre Øyvind Dale Mathisen, Lars Håvard Torvik og Tommy Lindberg. (Foto: Heidi Beate Sødahl)

Tommy Lindberg i Rauma hadde en drøm – og gjorde noe med den. Han elsker Olsenbanden, har alle filmene på dvd og ser dem om og om igjen. Drømmen var å lage sin egen Olsenbanden-film om Norges desidert mest kjente og populære kjeltringer.

En plan, tre menn og ett pengeskap..!

Kort fortalt: Han utarbeidet et manus, tok kontakt med Thomas Trana ved Rauma kommunes boligkontor for å få hjelp til å lage filmen. Trana hadde aldri laget film før, men sysler til gjengjeld en del med kulturarbeid på fritiden. Og etter kort betenkningstid sa han ja til å være med på prosjektet.

Lindberg ville i utgangspunktet lage 31 episoder, men Trana mente at en i første omgang fikk være nok. Siden brukte han all ledig fritid på å realisere Lindbergs drøm. Og med hjelp av Thomas Dale som

hadde ansvar for foto er resultatet blitt en herlig 20 minutter lang kortfilm som er bygget opp på samme måte som alle de andre 14 filmene i serien. Men i motsetning til de andre har denne et minimumsbudsjett på rundt 25 000 kroner!

Hovedrollen

Lindberg spiller selvsagt hovedrollen som Egon. Språk- og uttaleproblemer stoppet ikke ham fra å stå foran et kamera. Han satt sammen et drømmelag der Egons trofaste hjelpere Benny og Kjell spilles av

Øyvind Dale Mathisen og Lars Håvard Torvik. Flere av Lindbergs andre kamerater med utviklingshemning har også roller i filmen. Alle er like hekta på Olsenbanden som hovedrolleinnhaveren. Det aktive revymiljøet i kommunen stilte i tillegg med skuespillere – som i likhet med alle de andre brukte fritiden sin til filmarbeid – for kroner null.

Slik ble Tommy Lindbergs drøm oppfylt. Resultatet ble «Olsenbanden raner Rauma bank». Filmene hadde verdenspremiere før jul på et fullsatt kulturhus med

LETTLEST

Tommy Lindberg fra Rauma er hekta på Olsenbanden-filmer.

Hans store drøm var å lage sin egen Olsenbanden-film.

Han spurte Thomas Trana ved boligkontoret i Rauma kommune om han kunne hjelpe.

Thomas sa ja og brukte hele fritiden sin på å lage Olsenbanden-filmen til Tommy.

Thomas Dale hjalp til med foto.

Resultatet har blitt en herlig 20 minutter lang kortfilm.

Tommy Lindberg spiller hovedrollen som Egon.

Benny og Kjell spilles av Øyvind Dale Mathisen og Lars Håvard Torvik.

Flere av de andre kameratene til Tommy med utviklingshemning er også med i filmen.

Drømmen til Tommy Lindberg ble oppfylt. Resultatet ble "Olsenbanden Raner Rauma".

rød løper og stor stas. Der ga Thomas Trana, som etter hvert skulle bli både regissør og produsent, en orientering sammen med flere av skuespillerne om hvordan de hadde jobbet med prosjektet. Gjennom bilder og historier fikk publikum et innblikk i en prosess som berørte alle og ikke minst viste hvilke ressurser enkeltmennesker har.

Utfordringer

I en samtale med SFA legger ikke Thomas Trana skjul på at det var utfordringer knyttet til å jobbe med skuespillere med utviklingshemning. - Vi laget replikkene enkle for at de skulle være lette å huske. Under innspillingen av de ulike scenene stilte jeg meg ved siden av den aktuelle skuespilleren og sa replikken høyt som han eller hun deretter skulle gjenta foran kameraet. Det fungerte veldig greit.

Trana er stolt og ikke lite imponert over Tommy Lindberg og gjengen hans – som med dette har bevist at det både går an å sprengne egne grenser og realisere drømmer. - Nå håper vi å få vist filmen andre steder i landet også – og takker mer enn gjerne ja hvis det kommer en henvendelse fra en filmfestival, sier Thomas Trana.

Handlingen

Vi skal ikke røpe handlingen – men kan si så mye som at Egon også i denne filmen har «en plan» når han slipper ut av Rauma fengsel for n-te gang. Denne gangen er det pengeskapet i den lokale banken som skal sprenges.

Alle «Olsen-banden»-filmene ender

enten med at Egon blir arrestert igjen eller at pengene som banden har stjålet blir tatt av andre. Det skjer også her – men hva det blir og hvordan det skjer får folk finne ut selv ved å se filmen.

Tommy Lindberg spiller selvsagt hovedrollen som Egon (Foto: Heidi Beate Sødahl).

**Brukerstyrt personlig
assistanse i Aleris
er supert!**

tlf: 66 76 18 60
e-post: bpa@aleris.no
www.aleris.no/bpa

Aleris

Velkommen til SOMMER

Det er fremdeles vinter og mørketid, men snart er sommeren her igjen. Har du planene klare for sommeren? NFU arrangerer organisasjons- og ferieleir på Hove også i år.

Hove leir er på Tromøya utenfor Arendal. Datoene er fra lørdag 19. juli til lørdag 26. juli.

Der kan du treffe gamle og nye venner og være med på spennende aktiviteter og kurs. Du

må være medlem av NFU for å delta på leiren. Dersom du ikke allerede er medlem, kan du betale kontingent samtidig med påmelding.

Husene på Tromøya har rom med 3 eller 4 senger, og bad som er tilrettelagt for rullestol. Leiren koster kr. 4.700. Ledsager betaler samme pris. Dette dekker alle oppholdsutgifter, kurs og sosiale aktiviteter.

Send påmelding i posten eller meld deg på via vår hjemmeside www.nfunorge.org. Informasjon om postadresse finner du på kupongen.

Spørsmål om leiren?

Ring NFU på telefon 22 39 60 50 eller skriv en e-post til post@nfunorge.org

**Den som først melder seg på, får plass.
Så meld deg på nå!**

LEIR

2014

Ja, Jeg ønsker å delta på NFUs organisasjons- og ferieleir på Hove leir- og friluftssenter på Tromøya fra lørdag 19. til lørdag 26. juli 2014.

Navn: _____

Adresse: _____

Poststed: _____

☐ Er medlem

☐ Vil melde meg inn

Kommer alene ☐ JA

☐ NEI

Har med ledsager ☐ JA

☐ NEI

Bruker rullestol ☐ JA

☐ NEI

Bruker medisin ☐ JA

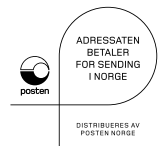
☐ NEI

Trenger mye hjelp ☐ JA

☐ NEI

Navn på kontaktperson hjemme: _____ Telefon _____

Ditt telefonnummer: _____

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Skjemaet klippes ut og sendes til NFU, Postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo eller på faks 22 39 60 60 eller post@nfunorge.org

Gutten uten navn

Gutten uten navn.

TEKST OG FOTO: TIKARAM SAKOTA, NEPAL

Det skjedde den 6. februar 2013. Jeg var opptatt med forberedelser til min nevøs bryllupseremoni i min fars' hus i Ratmata, Baglung. Alle var glade. Unge gutter danset til fengende musikk av Panche Baja. Presten utførte Puja for å formalisere ekteskapet i henhold til tradisjonen. Bryllupsgjestene inntok et festmåltid. Kvinnene sang og danset i brudgommens hus for å prise Ratyauli.

Bryllupseremonien var unnagjort til forventet tid etter at brudens far tilbød Tika, inkludert en godtgjørelse til gjestene på brudgommens side. Vi startet vandringen mot brudgommens hus sammen med bruden, som var iført

brudestas med rød sari, rød bluse og rødt sjal rundt skuldrene. Hun var vakker og bar gullsmykker og et rødt gjenomsiktig slør som dekket ansiktet.

Da vi var like ved brudgommens hus fikk jeg plutselig se en kortvokst gutt med en ull-lue på hodet som bar en stor veske på ryggen. De utslitte bukse- ne satt løst. Skoene var utgått og altfor store til føttene. Han holdt skoene fast til foten ved å knytte skolisser rundt ankene. Gutten befant seg trolig inne i brudefølget på vei mot brudgommens hus i håp om å få noe å spise og dermed slippe sulten som sikkert hadde plaget ham i flere dager.

Da jeg nærmet meg gutten, spurte

jeg: Hva heter du? Hvor bor du? Hvem er foreldrene dine? Hvor skal du? Han besvarte ingen av spørsmålene, enten fordi han ikke visste hva han skulle svare eller fordi han opplevde spørsmålene som så absurde at han valgte å la det være.

Han var en gutt uten navn.

Jeg gjettest at gutten var i slutten av tenårene. Han hadde et rundt ansikt, flat nese, korte fingre og skrå øyne. Basert på mine erfaringer fra arbeid med mennesker med utviklingshemning, så jeg at han hadde Downs syndrom.

Da vi kom til brudgommens hus, startet seremonien med å bringe bru-

den inn, i tråd med tradisjonen. Min oppmerksomhet var likevel rettet mot gutten uten navn, som jeg så plassere vesken sin på en stein ved vannbøffellåven. Han satt stille og beskjedent med vesken ved siden av seg. Solen hadde allerede gått ned, og dagslyset var på hell. Kvinnene fortsatte å synge og danse i den halvmørke skumringen.

Klokken seks var det tid for middag. Folk begynte å ta tallerkener og forsyne seg med ris og mat. Jeg vurderte situasjonen i noen få minutter for å se om det var noen som tenkte på å gi litt mat til gutten med Downs syndrom som satt så tålmodig og ventet. Uttrykket i ansiktet hans bar tydelig preg av hvor sulten han var. Han stirret på matgrytene, men våget ikke å be om noe. Situasjonen var et bilde på hvordan nepalesere forholder seg til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Jeg bestemte meg for å ikke vente lenger, plukket opp en tallerken og gikk bort til matgrytene. Der ba jeg serveringsdamen om å gi gutten mat. Hun kom med en breddfull tallerken. Jeg ba gutten om å bli sittende på sekken og ga den til ham. Han ignorerte deretter min oppfordring om å vaske hendene før han begynte å spise. I stedet kastet han seg over maten.

Det ble sent, men guttene og jentene fortsatt å danse. Jeg måtte hjem og ba en bekjent på festen om å finne husly til gutten. Den kvelden tenkte jeg på fremtiden for personer med utviklingshemning i Nepal. Jeg tenkte på min datters fremtid når min kone og jeg ikke lever lenger. Hun er også født med Downs syndrom, og lever nå et lykkelig liv sammen med oss.

Neste dag fortsatte bryllupet. Jeg løp til min fars hus tidlig den morgenen. Naboene var opp-tatt med å forberede festmaten. Jeg rettet igjen min oppmerksomhet mot gutten uten navn. Jeg spurte hvor han sov forrige natt, og fikk vite at han hadde fått lov til å sove der han hadde plassert vesken sin. Jeg takket han som hadde ordnet det, og ga gutten lunsj.

Da gutten igjen hadde spist seg mett, begynte han å danse på eget initiativ til musikken fra lydanlegget. Hans dans var naturlig, selvlært og fantastisk. Jeg tok flere bilder. Dette gjorde jeg i egenskap av å være aktivist i kampen for utviklingshemmedes rettigheter og ville skrive om denne hendelsen. Jeg tenkte at den kunne være et godt eksempel som kunne få aktører i viktige posisjoner til å ikke lenger å vende det blinde øyet til disse problemene. Folk som så gutten danse, lo, fornærmet og spottet ham. Ingen tok notis av hvordan han hadde det i dagene som fulgte.

LETTLEST

Tikaram heter en mann fra Nepal.

Han er aktiv i kampen for rettigheter til personer med utviklingshemning i Nepal.

En dag var Tikaram med på bryllupsfeiringen av nevøen sin.

Da gjestene var på vei til brudgommens hus for å spise fikk Tikaram se en gutt med ull-lue på hodet.

Han hadde slitte bukser og utgatte sko.

Han blandet seg med brudedefølget fordi han håpet å få noe å spise.

Det så ut som om sulten hadde plaget han i mange dager.

Tikaram spurte hva han het og hvor han bodde. Gutten svarte ikke.

Han var en gutt uten navn med Downs syndrom.

Da det var tid for middag var det ingen som brydde seg om gutten.

Han satt tålmodig og

ventet, men våget ikke å be om mat.

Til slutt var det Tikaram som ordnet med en stor tallerken med mat til han.

Tikaram fikk også ordnet det slik at gutten fikk et sted å være om natten.

Den kvelden tenkte Tikaram på fremtiden for personer med utviklingshemning i Nepal.

Han tenkte også på hvordan det ville gå med datteren med utviklingshemning når han og kona hans ikke levde lenger.

Nå lever hun et lykkelig liv sammen med dem.

Tikaram ville gjerne skrive om denne gutten og om hvor likegyldig og stygt han ble behandlet.

Tusenvis av andre personer med utviklingshemning har det akkurat som han i Nepal.

Denne hendelsen fikk meg til å stille mange spørsmål: Hva kan jeg gjøre for å gi gutten husrom her og nå? Kan jeg finne et rehabiliteringstilbud til ham? Finnes det et dagsenter der han kan lære seg et yrke? Kan jeg gjøre hans sak til gjenstand for en umiddelbar og offentlig debatt?

Jeg fant ingen gode svar. Med unntak av et bevisst samfunnsansvar har jeg lite å tilby. Det finnes dessuten utallige mennesker med utviklingshemning. Det jeg derimot kunne bidra med var å gjøre mitt møte med den navnløse gutten kjent gjennom denne artikkelen.

Hva er problemet?

Jeg foraktet meg selv som var ute av stand til å ivareta denne guttens rettigheter og iboende verdighet i tråd med de internasjonale menneskerettighetene. Til slutt ble jeg likevel nødt til å legge hans skjebne i Guds hender, og forlate ham.

Opplevelsen jeg har beskrevet ovenfor er en sann historie. I tillegg til å beskrive møtet med gutten uten navn, illustrerer den dagens sosiale situasjon i Nepal. Hans livssituasjon er typisk for hvordan tusenvis av andre personer med utviklingshemning har det i mitt hjemland. Jeg tviler på om de vil få rettigheter, respekt og likeverd.

Den viktigste årsaken til dette er at vårt land er blitt viklet inn i politiske intriger. Rettighetsspørsmål har kommet i skyggen. Mennesker med utviklingshemning har så langt ikke mottatt noen form for tjenester som har påvirket deres liv direkte.

Det finnes riktignok noen organisasjoner som arbeider for å innfri deres rettigheter, men de har så langt vært konsentrert i byområdene og kun involvert en håndfull foreldre. I de fleste sammenhenger ser vi de samme ansiktene gang på gang. Enkelte foreldre har klart å få tilgang til utenlandske givere – som alle har størst fokus på å manipulere dem til fordel for sine egne interesser. De fleste tiltak iverksatt av internasjonale givere har dessuten fokus på Kathmandu-dalen uten å involvere representanter fra landsbygda. Internasjonale givere er derfor ofte uvitende om utviklingshemmedes situasjon på grasrotnivå.

Mennesker med utviklingshemning

har i tillegg blitt neglisjert av staten. Nepal har allerede ratifisert de fleste internasjonale konvensjoner knyttet til ulike menneskerettigheter. Men det å faktisk innfri rettighetene i konvensjonene er derimot en helt annen sak.

Det finnes for eksempel hverken pedagogiske planer, læreplaner, spesialskoler eller innføring av inkluderende utdanning for mennesker med utviklingshemning. For to år siden opprettet Myagdi utdanningsdistrikt en ressursklasse for barn med utviklingshemning. Utdanningssjefen bad rektorene i Beni-området om å gjøre to rom tilgjengelige for disse elevene. Ingen av skolene sa seg villige, og utdanningssjefen gjorde heller ingenting med det.

For en skam! Er ikke disse barna født som nepalesiske statsborgere? Har ikke de som alle andre rett til å få skolegang i regi av staten? Var disse skolene rektorenes privats eiendom?

Distriktsorganisasjonen Guardian Association of Persons with Intellectual Disabilities (GAPID), Myagdi, stilte krav om at ressursklassen i Beni ble realisert. Etter en lang prosess sendte rektoren ved en skole motvillig inn søknad til skolekontoret. GAPID Myagdi takket ham varmt for å ha engasjert seg og påtatt seg denne forpliktelsen. I dag går det 18 elever med utviklingshemning fra nærmiljøet på denne skolen.

Hva kan vi gjøre?

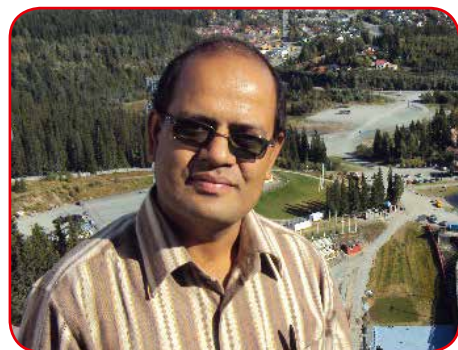
Hva kan så gjøres for å redusere disse problemene? Jeg mener at det ikke finnes noen løsning hvis ikke foreldre til personer med utviklingshemning går sammen og danner en sterk pressgruppe som jobber for rettighetene til barna sine. De må få en stemme i den offentlige debatten for å kunne påvirke relevante, sentrale aktører. Foreldre som jobber for å innfri rettighetene til personer med utviklingshemning må til gjengjeld slutte å konkurrere politisk internt. De må bli generøse med hverandre og jobbe for felles mål fremfor private goder.

Min oppfordring er at paraplyorganisasjoner som Guardian Federation of Persons with Intellectual Disabilities (GFPID) og distriktsorganisasjonen Guardian Association of Persons with Intellectual Disabilities (GAPID) må

sette i gang rehabiliteringsprogrammer som personer med utviklingshemning kan ha direkte nytte av. Programmene bør drives på en måte som først involverer personer med utviklingshemning, dernest deres foreldre. Ellers blir det som å helle penger som vann i sanden.

Jeg håper at antallet gutter og jenter uten navn snart blir færre og at de får tilbud om utdanning som er tilpasset deres behov. Regjeringen må tilby støttelærere til personer med utviklingshemning slik at deres foreldre får mulighet til å praktisere sine yrker. Personer med utviklingshemning må bli inkludert i samfunnet. De må bli respektert som mennesker med iboende verdighet. De må sysselsettes etter evner, ferdigheter og egne interesser. Foreldre må akseptere sine barn med utviklingshemning like mye som barna uten. Mennesker med utviklingshemning må inkluderes i samfunnet som alle andre.

Bildene av gutten uten navn er fortsatt levende i mitt sinn. Jeg håper at han fremdeles beveger seg et sted på denne jorden og uten spørsmål forventer å bli møtt og lever sitt liv som et respektert menneske. Gud velsigne ham!

Artikkelforfatteren Tikaram Sapkota.

(Forfatteren er president i distriktsorganisasjonen Guardian Association of Persons with Intellectual Disabilities (GAPID), Myagdi, og er dessuten medlem av styret i paraplyorganisasjonen GFPID – Nepal.

(Artikkelen er noe forkortet og oversatt av bistandsrådgiver i NFU, Elise Bjåstad).

Fra Mombasa til Sundvollen

Talmon (16) og Maureen (18) fra Mombasa i Kenya bor på internatskolen Pwani for barn og unge med utviklingshemning. I forbindelse med venns­kapsgrup­pen Mombasa – Oppegård har den afrikanske skolen et samarbeid med teatergruppen Frøya i Akershus som inviterte de to ungdommene, deres rektor og musikk­lærer til kulturfestivalen «Peer for alle» i Norge.

AV: TOVE BRITT HENRIKSEN

På Sundvollen opplevde de spennende dager sammen med ca. 200 andre ungdommer og voksne med utviklingshemning som sang, spilte musikk, fortalte historier, arbeidet med toving og ikke minst aktiviteter som hadde tilknytning til Henrik Ibsens «Peer Gynt». De afrikanske ungdommene fikk roller som troll ved åpningssermonien. De hadde tidligere hørt det norske eventyret om trollene som sprakk i sola i forbindelse med et norsk venns­kapsbesøk på skolen sin.

Både Talmon og Maureen deltok i fellesaktivitetene musikk og sang og var med på afrikanske workshops. Der laget deltakerne en liten drama­fortelling om hvordan det var å få barn med

utviklingshemning i Afrika tidligere – der «heksedoktoren» spilte en sentral rolle. I Kenya i dag får de fleste ungdommer med utviklingshemning tilbud om opplæring på spesials­kole og tilegner seg kunnskap som gjør dem til nyttige familiemedlemmer som kan bidra i lokalsamfunnet. Noen går også på nærskolen.

De afrikanske workshopene feng­et mange av de andre festivaldeltakere som kastet seg ut i dansen eller spilte trommer. Maureen og Talmon var svært glade for at så mange var opptatt av deres kultur. De fikk med seg både bilder og video fra festivalen og kan nå dele denne opp­levelsen med andre hjemme i Mombasa.

Vakre Maureen med blomster i håret.

*To afrikanske troll og en norsk hulder under åpningsseremonien.
Fra venstre: Talmon, Karine og Maureen.*

Kven betaler prisen for den såkalla utdanningsreformen?

AV: STEINAR SANDNES, TIDLEGARE LEIAR
AV UTDANNINGSPOLITISK UTVAL I NFU

Steinar Sandnes.

Den nye regjeringa profilerer seg sterkt på etter- og ikkje minst vidareutdanning av lærarar. Dei seier dei vil setje inn store ressursar for å utdanne mange hundre lærarar for å kunne gjere ein betre jobb i den norske skulen. Mange tal blir kasta fram frå ulike delar av regjeringsapparatet, men akkurat faktasummane er ikkje så viktige i denne samanheng. Det viktige er korleis desse eventuelle ressursane blir fordelte – og **praktiserte**.

Til no har skulane stått fritt til å organisere etterutdanninga heilt fritt. Det har ført til at skulane har kopla seg på svært ulike prosjekt, med svært ulik profilering og med svært ulikt dokumenterte resultat. Forkortingane av prosjekt gir få utanforståande innsikt i innhaldet i prosjekta, diverre også foreldre.

Også vidareutdanninga synest å vere nokså vilkårleg. Sjeldan tar behovet utgangspunkt i behov skulen har, meir i utgangspunktet søkjaren/læraren har for individuell kompetanse – og ikkje sjeldan i karrieremessige vurderingar.

NFU registrerer at det sidan Manneråk-innstillinga i 2001, stort sett har vore ei utvikling gjennom NOU'ar og stortingsmeldingar der menneske med

lærevanskar, ikkje minst elevar med utviklingshemning, har vore halde utafor. Dette kan dokumenterast, ikkje minst i fiaskoen med det såkalla Midtlyngutvalet, der ein etter ein gjennomgåande og langvarig prosess ikkje har kome med eit einaste forslag som har ført til utvikling for læringstilbodet til elevar med utviklingshemning. No ventar ein på eit forslag frå departementet som skal «spenge grenser», men der dei einaste grensene dei har sprengt, er tid – lang tid! Og ein fin måte å hale ut prosessar på, er å setje i gong såkalla «pilotar». NFU skal følgje godt med på pilotane. Det er dei som skal halde «flya» i lufta og syte for at prosjekta får eit utfall som tener elevar med utviklingshemning.

Menneske med utviklingshemning har mista, til no, over ti år med strukturell utvikling av opplæringstilbodet, dette i ein periode der det er lagt fram minst fem stortingsmeldingar som har skissert konkrete tilbod for andre elevar i den norske skulen. Nokon snakka om eit kunnskapsløft, utan å seie at der var nokon som ikkje skulle løftast! NFU kan ikkje finne seg i denne utviklinga lenger! Lokalavdelingane reagerer gjennom foreldre på den svært synlege

skilnaden i satsinga på ulike elevar.

Dette må då vere brot på den nye lova om diskriminering? Den førre regjeringa gjorde **ingenting** i løpet av åtte år, og dette er heilt uforståeleg ut frå den politiske profilen den ga seg ut for!

No satsar den nye regjeringa som sagt på at «nu skal alt skal bli så mye bedre», noko vi godt hugsar frå gamal høgrepolitikk. Sant nok: Den nye regjeringa skal få tid på seg til å vise at dei utspela dei har kome med i opposisjon, særleg FRP og KRF, fører til konkrete utspel med forpliktande/gjerne lovmes-sige endringar. Men det politiske systemet kan aldri ta frå foreldre til elevar med utviklingshemning at akkurat DEIRA born var unnateke all samfunnsutvikling i opplæringa! Det er ein opplæringsgenerasjon det!

Når no den såkalla opplæringsreforma blir sett i gong, må ein sleppe å få oppleve (nesten) noverande praksis, at kommunane blir overlate ansvaret for gjennomføringa, at tilførte ressursar blir gitt som rammetilskot til kommunen, og at rådmannen med godt samvit kan seie at «tilførte rammetilskot går inn i kommunen sin inntektspott, og at kommunestyret står heilt fritt til å disponere denne potten».

Jentemuskler

Med boka «Styrketrening for jenter» av Martin Norum og Benjamin Christensen som nylig kom ut på Cappelen Damm forlag kan den enkelte lære det som trengs for å få en sterkere og friskere kropp med færre kilo som ekstra bonus.

Her er lagt inn en omfattende trenings-guide med instruktive steg-for-steg-bilder av en rekke treningsprogrammer. Et kapittel om betydningen av et daglig kosthold med antallet måltider og variert mat i rette mengder som i man trives med over tid, er også nyttig lesning. Sammenhengen mellom fysisk og psykisk helse blir i tillegg belyst. Etter å ha avgitt det årlige nyttårsloftet om å bruke tid på en både for tung og aldrende kropp, fant undertegnede både gode råd og tips til øvelser til det (nesten) daglige treningsprogrammet. Anbefales!

bmk

Martin Norum og
Benjamin Christensen

Styrketrening for jenter

Cappelen Damm, 2014

Dei som jobbar i opplæringssektoren har til no opplevd at det sjeldan, ja, av og til ikkje i det heile, har blitt sett inn vikarar når lærarar har vore borte i høve vidareutdanning. Resultatet har sjølvsagt ikkje vorte at heile klassar har vorte ståande utan lærar, men at spesped-timar, assistenttimar og såkalla delingstimar har vorte omdisponerte.

Dette er sjølvsagt brot på opplæringslova for dei som har fått tildelt enkeltvedtak, og NFU har sjeldan, eller ikkje, sett at dette har vorte kompensert i høve årstimar. Reagerer fylkesmannen sine tilsyn på dette? Kanskje der dei tilfeldigvis dukkar opp! Men kva med dei andre kommunane?

Det NFU no fryktar, er at dersom ikkje den såkalla opplæringsreforma blir øymerka, vil det vere elevar med nedsett funksjonsevne, og især, elevar med utviklingshemning, som vil måtte betale prisen for reforma.

Og: Prisen må truleg betalast av alle elevar i den norske skulen som på ein eller annan måte treng tilrettelagt opplæring. Det gjeld også av dei elevane som ikkje har enkeltvedtak, men som må ha spesielt tilrettelagt opplæring innafor klassen sine rammer. Politikken er slik i mange kommunane i dag at skulane får tildelt ei ramme som er endeleg. Oppdukkande endringar i løpet av skuleåret må gå av denne ramma uansett kva grunnen er: Nye tilflyttande utanlandske elevar som ikkje får norskopplæring, oppdukkande behov i løpet av skuleåret, pedagogiske utgreiingar som blir forsinka av manglande ressursar til PPT, - eller lærarar som får innvilga rett til vidareutdanning, og der kompensasjonsordningar til skulen ikkje er avklara.

Konklusjonen frå NFU si side er at den nye regjeringa snarast må avklare på kva måte dei har tenkt å gjennomføre den såkalla opplæringsreforma, og kva konsekvensen blir for dei skulane der lærarar får innvilga retten. Det må setjast i verk ei registrering for utvikariering som del av vidareutdanning, og sørge for at dette går inn i dei rammene skulen er gitt. Dersom den økonomiske ramma til kommunane i tillegg blir redusert, vil dette i sin tur føre til trongare vilkår for skulane, som igjen vil føre til at det, som sist Høgre, Venstre og KRF sat med makta, vil gå ut over tilbodet til dei med størst opplæringsbehov. Det er berre å gå tilbake til konklusjonane frå Manneråk-innstillinga for å sjå situasjonen då.

Vi har høyrte nokre få fine ord i valkampen også for våre målgrupper. No er tida inne for å vise dei i praksis!

Ønsker du å lære mer og bidra til at barn, unge og voksne med utviklingshemming får et rikere liv med større selvstendighet, bedre selvfølelse, glede over

mestring og bruk av sitt potensiale for læring? Vi har letteste og praktiske bøker om barnehage, skole, læring, voksenliv, alderdom, inkludering, samtaler,

helse, vekt/kosthold, identitet, selvstendighet, fritid, vennskap, kjærlighet, sex, arbeid, fritid og mye annet? Pluss morsomme og innholdsrike lærepakker i engelsk bygget på lek, musikk, drama, humor og fellesskap.

**SKAUGE
FORLAG**

Besøk vår stand på LK2014 i Trondheim i mars.

skaugeforlag.no • post@skaugeforlag.no • 41105723

Innvandrerens deltakelse i interesseorganisasjoner

NTNU Samfunnsforskning i Trondheim skal i løpet av våren 2014 gjennomføre et prosjekt om innvandreres deltakelse i interesseorganisasjoner for personer med utviklingshemning.

Med innvandrere menes personer som enten selv er født i utlandet eller som har foreldre som er født i utlandet. Prosjektet er særlig rettet mot personer som har bakgrunn fra land utenfor Europa og USA. Det er nedsatt en referansegruppe for prosjektet der NFU er representert.

Manglende deltakelse i interesseorganisasjoner kan innebære at familier med barn med utviklingshemning både mister muligheter til å få bistand, hjelp og støtte fra organisasjonene og å møte etnisk norske familier som har barn med utviklingshemning. På politisk nivå betyr manglende deltakelse i denne sammenheng at innvandrerperspektivet får liten plass når politikken på området utviklingshemning skal utformes.

Prosjektets målsetting er å undersøke

hvorfor så få familier med innvandrerbakgrunn er med i interesseorganisasjonene for utviklingshemmede. Det skal også synliggjøre faktorer som kan hindre deltakelse i organisasjoner og belyse mulige strategier for hvordan man kan rekruttere flere medlemmer med innvandrerbakgrunn.

Dette prosjektet skal gjennomføres som en intervju-undersøkelse. Medarbeiderne ved NTNU ønsker både å komme i kontakt med noen som er medlemmer i interesseorganisasjoner og andre som ikke er det. Seniorforsker Anna Kittelsaa ved NTNU vil derfor gjerne ha tips om personer med innvandrerbakgrunn som kan intervjues i denne sammenheng. Hun har telefon 73 55 10 85 og mobiltelefon 911 46 410. Hennes epostadresse er anna.kittelsaa@samfunn.ntnu.no

LETTLEST

Hvorfor er så få familier med innvandrerbakgrunn med i interesseorganisasjoner for personer med utviklingshemning?

Hva er det som hindrer innvandrерfamilier i å delta?

Hva kan en gjøre for å få flere medlemmer med innvandrerbakgrunn?

NTNU Samfunnsforskning i Trondheim vil finne ut mer om det.

I løpet av våren 2014 skal de gjennomføre et prosjekt om innvandrere og deltakelse i interesseorganisasjoner for personer med utviklingshemning.

Når innvandrere ikke er medlem i NFU for eksempel, mister de muligheten til å få bistand, hjelp og støtte fra organisasjonen.

De mister også muligheten til å møte etnisk norske familier som har barn med utviklingshemning.

De får heller ikke noe å si når politikken på området utviklingshemning skal lages.

NFU-prosjekt om minoritetsspråklige

NFU satser nå på å rekruttere nye medlemmer med minoritetsbakgrunn gjennom prosjektet «NFU – Sammen for et inkluderende og mangfoldig samfunn».

Det er Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet som har finansiert dette prosjektet der det blant annet tas sikte på å lage en brosjyre om NFU – rettet mot minoritetsspråklige familier til barn med utviklingshemning.

Det vil i kjølvannet av dette prosjektet også bli en del fokus på minoritetsspråklige familier med barn med utviklingshemning i Samfunn for alle.

Minneord

NFU er ble en aktivist mindre da Vidar Haagensen, uten forvarsel, falt død om i ski-sporet nylig. Vidar har vært tillitsvalgt på alle nivåer i NFU. Mange vil også huske ham som ansatt redaktør av «Samfunn for alle».

Både privat og yrkesmessig var Vidar knyttet til journalistikken. Ordene var middelet og pennen var hans våpen i interessepolitikken. Han ble i økende grad opptatt av de nye mediene som Facebook og Twitter. Det var ikke uten grunn at NRK omtalte Vidar som ekspert på sosiale medier.

Etterhvert forlot han den klassiske journalistikken og endte opp som informasjonsrådgiver hos Barneombudet. Her fikk han benyttet sine ferdigheter, noe som blant annet medførte at bruken av ombudets nettsider ble mangedoblet.

Mange av våre medlemmer har opplevd Vidar som foredragsholder på kurs om sosiale medier, og har fulgt ham via utallige blogger og hans egen side på Facebook.

Våren 2009 skulle Arbeiderpartiet vedta sitt stortingsprogram. I programforslaget var det omtale av «Elevene som ikke passet inn». Vidar mente at skolen måtte tilpasses barnet og reagerte på formuleringene. Dette ble starten på den første Facebook-aksjonen. Med kontakter i Arbeiderpartiet og publiseringer på Facebook, ble alternative programforslag formulert og til slutt vedtatt av Arbeiderpartiets årsmøte i 2009.

Etter dette fulgte adskillig flere aksjoner der sosiale medier spilte en sentral rolle. Blant aksjonene som kanskje er best kjent, er fokusset på Dag Olav Stensland som ble fratatt sin selvbyggertomt av Stavanger kommune.

Vidar var en aksjonist, men en atypisk aksjonist. Han stakk seg sjelden fram, og bidro i bakkant. Sindige og tilbaketrukne aksjonister er uvanlig, men kan være et viktig ledd i en svært effektiv strategi.

Det å være alenepappa kan være krevende, spesielt når barnet har spesielle behov. Vidar var i rollen og utøvde den både godt og lenge. Luna var begynt på videregående skole og

Vidar Haagensen. (Foto: Privat)

overgangene mellom de ulike skoleslagene hadde gått relativt greit. Vidar hadde fått drømmejobben som kommunikasjonsrådgiver hos Barneombudet der han hele tiden var opptatt av nye prosjekter. De fleste var på ett eller annet vis knyttet til internett og sosiale medier.

Vidar var vanskelig å få tak i den siste tiden. Han var lykkelig og livet smilte mot ham. Forelsket i sin nye samboer, Marita, ansvaret for Luna og jobben hos barneombudet tok det meste av tiden. Framtidsplanene og framtidsdrømmene var mange. Men lørdag 18. januar, like etter klokken 12, satte et plutselig og kraftig hjerteinfarkt punktum for det hele.

Nå går tankene først og fremst til Luna, Marita, Kari og Rolf Gunnar.

Takk for alt Vidar!

Jens Petter Gitlesen
Forbundsleder i NFU

Trigger – med trivsel i veggene

Bedriften Trigger utenfor Bergen fikk Askøy Næringslivsfor-
renings næringspris for 2013. I juryens begrunnelse ble det
blant annet vist til selskapets tydelige filosofi og verdigrunn-
lag med fokus på at et arbeid i seg selv gir mennesker en
følelse av verdighet og at det er bruk for hver enkelt.

Juryen var også imponert over den bety-
delige omstillingen bedriften har vært
gjennom de tre siste årene. – Både styret
og bedriftens ledelse har vist at de klarer
å ligge i forkant av utviklingen, ta gode
initiativ, riktige beslutninger og har stor
gjennomføringsevne, heter det i begrun-
nelsen.

Etter å ha lest og hørt enda mer skryt

fikk omvisning på tre av de i alt syv virk-
somhetene, var det ikke vanskelig å la seg
imponere.

Vi skjønte for eksempel fort at det her
kun satses på produksjonen av merkevarer
med høyeste kvalitet. Ledelsens holdnin-
ger til enkeltmennesket og de ansattes ty-
delige stolthet og arbeidsglede gjorde også
inntrykk. For det er ikke bare festtalefraser
når bedriften får ros av mange for til en-
hver tid å ha fokus på den enkeltes utvik-
ling, mestring og vekst i trygge omgivelser.
Vi skjønte også at det samtidig stilles krav
til den enkelte både når det gjelder nøy-
aktighet og ordentlighet. Og for noen kan
kunnskapene og kompetansen de ansatte
får innen fagene de arbeider med, kvalifi-
sere både for mer utdanning og et videre
løp innen det ordinære arbeidslivet.

Bakeriet

Første stopp på omvisningen – med daglig
leder Cathrine Haugen og avdelingsleder
Tommy Olafsen i spissen – var det topp
moderne bakeriet. Her lages de lekreste
kaker, lefser, kransekaker, gele- og fromasj-
kaker, snitter og rundstykker på bestilling.
Det skjer under kyndig ledelse av kondi-
tormester Hildegunn Rimmereide. Det
var ikke vanskelig å tro henne når hun
understreket at produktene her lages av
råvarer av ypperste kvalitet med minimal
bruk av tilsetningsstoffer.

De i alt 16 ansatte her har nok å gjøre.
Etterspørselen etter for eksempel spesial-
designede bryllups- og konfirmasjonska-
ker øker. Her holdes det både matkurs for
deltakere utenfor huset og kostholdskurs
for ansatte som ønsker og trenger det. De
ansatte på denne avdelingen betjener også

den nye kantinen og leverer mat til de
mange instansene som leier dette lokalet
til kurs og konferanser. Her kan bedriften
tilby full oppdekning for inntil 85 perso-
ner.

Tony jobber på bilverkstedet.

og Trigger-ros fra flere hold, dro en triggeret
medarbeider i SFA til bedriftens største
avdeling i Bakarvågen på Askøy for å ta
denne mønsterbedriften i nærmere øy-
esyn. Selv om vi «bare» møtte ledelsen og

Trigger

Bedriften Trigger Jobb AS omsetter
i dag for over 50 millioner kroner og
er en av de største på Askøy utenfor
Bergen. Selskapet eies av NFU Askøy
lokallag, stiftelsen Furuly og kommu-
nene Askøy, Fjell, Sund og Øygarden.
Her gis det tilbud om arbeidspraksis,
varig tilrettelagt arbeid og arbeid med
bistand.

Dette er på den ene side en attførings-
bedrift som sysselsetter og hjelper folk
uten arbeid tilbake til arbeidslivet. Trig-
ger er samtidig en ordinær tjeneste- og
produktleverandør med høy teknologi
som konkurrerer med andre om opp-
drag innen en rekke sektorer.

Det er 38 ordinært ansatte ved bedrif-
ten i tillegg til 250 personer som er en-
gasjert gjennom NAV. Selskapet driver
både vaskeri, bakeri, catering, trelast,
billeie, snekkerverksted, bilverksted,
jobbfrukt, bygg- og vedlikeholdsarbeid
i tillegg til vaktmestertjenester.

Hovedadministrasjonen ligger på
Askøy der det også er bakeri, vaskeri
og bilverksted. De andre avdelingene
ligger på Sotra og andre steder på
Askøy.

Bedriftens ledelse. Foran fra venstre: Attføringsleder Britt Alsaker og daglig leder, Cathrine Haugen. Bak fra venstre: Økonomi- og administrasjonsleder Øyvind Pettersen og avdelingsleder Tommy Olafsen.

Fra venstre Sana, Stine Sofie (foran) og Bjørn Erik i full gang med lefsebaking.

Vaskerier

Selskapet har to vaskerier. Det ene er øremerket privatmarkedet og mindre bedrifter som tannleger, kiropaktorer og lignende. Det største ligger i Bakarvågen der det håndteres vask for helseinstitusjoner. Her vaskes det håndklær, sengetøy og klær til 150 beboere ved flere institusjoner i de fire eierkommunene og leveres mellom 180 og 190 tonn vasketøy hvert år. Bedriften har utviklet et eget merkesystem i farger som både gjør det enkelt å sortere og spore savnet vasketøy for arbeidstakerne som ikke kan lese.

SFA møtte flere av maskinoperatørene med utviklingshemning som betjente bedriftens selvutviklede nettbaserte bestillingssystem. De håndterte også uniforms-tunellen og presse- og stryke-maskinene uten problemer. Alle maskinene er risiko- og sikkerhetsklare og de ansatte har dokumentert opplæring i hvordan de skal betjenes. Overalt hvor vi kom, ble vi tatt imot av imøtekommende medarbeidere som på det daglige morgenmøtet gir beskjed om hva de helst vil gjøre først den dagen før de siden ruller mellom de forskjellige oppgavene.

Bilverkstedet

På det autoriserte bilverkstedet foretas det både mindre mekaniske reparasjoner på kjøretøy, maskiner og utstyr. Her drives det dessuten stort med kjøp og salg og montering av dekk. Bedriften har avtale med NAV Hjelpemiddelsentral. Medarbeiderne på verkstedet tar i mot utrangerte handikappbiler som settes i stand før de godkjennes for salg av NAF for salg på det sivile markedet gjennom bedriftens egen auksjonsside www.auksjonsbil.no.

Bedriften har i tillegg en moderne bilpleieavdeling på Kleppstø.

Trivsel i veggene

Summa summarum: Omvisningen på den prisvinnende bedriften ble en både morsom og interessant opplevelse. Det sterkeste inntrykket vi sitter igjen med er likevel ledelsens og de ansattes tydelige uttrykte stolthet over sin arbeidsplass. Overalt sitter det et tykt lag av trivsel både i Trigger-veggene og utenpå alle som jobber der. Som kvitterer med et lavt sykefravær og godt arbeid. Det må til – for konkurransen er hard – skal bedriften beholde og fortsatt utvide sin fornøyde og kresne

Fromasj-kakene er en bakeriets spesialiteter.

kundekrets som krever og får høy kvalitet for pengene sine.

bmk

Karina (til venstre) og Sandra legger håndklær inn i den automatiske foldemaskinen.

Individuelle rettigheter i bofellesskap

Du har krav på individuelt utmålte og tilrettelagte tjenester selv om du leier bolig av kommunen i et bofellesskap.

AV ADVOKAT PETTER KRAMÅS
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
PETTER.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Mange kommuner er svært opptatt av å bygge store bofellesskap. En av grunnene er hensynet til økonomi – gjerne omtalt som "hensiktsmessig utnyttelse" av personalressurser.

Det er en viktig målsetting å få mest mulig tjenester ut av de budsjetter man har til rådighet. Men det mange kommuner glemmer i sin streben etter hensiktsmessighet (besparelser), er at du som tjenestemottaker har dine individuelle rettigheter i behold, selv om du også har naboer som trenger bistand.

Det er ikke greit at bofellesskap av forskjellig slag i realiteten drives som rene institusjoner.

Omsorgstjenester

Et enkeltvedtak om praktisk bistand og opplæring skal være så konkret utformet at det ikke er tvil om hvilke tjenester som er innvilget til deg. Det må være tydelig angitt hvilke oppgaver du skal få bistand til og i hvilket omfang (timetall og/eller tidsangivelser). Det skal også være konkret angitt hvor mye av dine tjenester som innvilges som individuell tjeneste (1:1), eventuelt hvor mye av tjenestene som ytes som tilgang til tilstedeværende personale som du deler med andre.

Den bistanden du faktisk får skal være styrt av dette enkeltvedtaket – ikke av andre størrelser, som for eksempel hvor mye personale som er tilstede eller hvor mye hjelp andre rundt deg måtte trenge.

Vi ser stadig eksempler fra forskjellige bofellesskap

der det ikke er tilstrekkelig personale tilstede til å oppfylle summen av de enkeltvedtak beboerne faktisk har. Dette er ikke "hensiktsmessig utnyttelse" av personalressurser. Det er rene ulovligheter fra kommunenes side.

Tydelig oppsummering fra Fylkesmannen i Østfold

Fylkesmannen i Østfold har i en klagesak i 2013 oppsummert dette slik:

«Tjenestene skal ikke under noen omstendighet begrenses av den staben som til enhver tid er i bofellesskapet, for eksempel når det gjelder type tjenester, kapasitet, tider og kompetanse.»

Bofellesskapet består av boliger som kommuner leier ut til brukere. Leilighetene er brukernes eget hjem – ingen institusjon. Brukerne har krav på individuelt utmålte og tilpassede helse- og omsorgstjenester i tråd med sine behov – på lik linje med personer som bor i egne opprinnelige hjem.»

Advokat Petter Kramås

«Folk med handikap stuves sammen»

Fra et nytt dansk "institusjonsbyggeri". (Foto: Hans Jubl)

«Folk med handikap stuves sammen» kunne vi nylig lese i den danske storavisen Politiken – om at kommunene også der nå bygger nye store institusjoner til mennesker med utviklingshemning.

Lederen i Kommunenes Landsforenings Social- og sundhetsudvalg, Anny Winther, synes likevel at ...»man kan kombinere det faglige og det absolut menneskelige i den type institusjoner, og så må det ikke bli odiøst at det også er en økonomisk side av saken, for nogle skal betale».

Både sosialministeren og by- og boligministeren er ifølge avisen også skjønt enige om at ansvaret for nye boliger til mennesker med handikap ligger hos kommunene. Og det mener de begge «at man kan være tryg ved».

Sytter Kristensen, lederen av NFUs søsterorganisasjon, LEV, i Danmark, stiller seg derimot sterk kritisk til denne utviklingen. Hun viser blant annet til det underlige paradokset i de politiske strømningene hvor det ellers er et sterkt fokus på inklu-

dering av mennesker med nedsatt funksjonsevne. «Alle arbeider for inkludering av barn i barnehager, skoler og fritidshjem – men hvorfor skal de så bo i gettoer når de blir voksne?» spør Sytter Kristensen.

Teamleder ved Institut for menneskerettigheter, Maria Lisberg Ventegodt, gir på sin side uttrykk for at dette handler om store institusjonsaktige byggerier med en felles hovedinngang og lange korridorer som ofte ligger utenfor byene, helt ekskludert fra samfunnet for øvrig. – Disse store institusjonene er problematiske i forhold til FN-konvensjonen som Danmark har tiltrådt og ratifisert, presiserer Maria Lisberg Ventegodt i intervjuet med avisen.

Tvangsvedtak opphevet

I SFA6/13 på side 15 skrev vi om maktmisbruket som Vikna kommune i Nord-Trøndelag begikk overfor en mann med autisme og utviklingshemning da han 14. oktober i fjor ble tvangsflyttet fra hjemmet sitt til sykestuen i Rørvik.

Like før denne utgaven av SFA gikk i trykken kom gladmeldingen om at fylkesmann Inge Ryan etter å ha behandlet en klage fra mannens pårørende og verge var kommet til at vilkårene for å tvangsflytte Ernst Kristian Sund ikke lenger var til stede.

Bakgrunnen for at Sund ble flyttet var kommunens vedtak om at det kun var på sykestuen at de kunne gi ham den bistanden han trengte. Fylkesmannen ga kommunen medhold i første omgang, men endret sin beslutning etter henvendelse fra NFUs juridiske rådgiver Hedvig Ekberg. Kommunen stod imidlertid på sitt. Mannen fikk likevel ikke flytte hjem. Deretter anmeldte NFU kommunen til politiet.

Vikna kommune ga seg likevel ikke. 29. november fattet kommunen et nytt vedtak der det stod at Ernst Kristian Sund skulle holdes på sykestua mot sin vilje. Pårørende og verge påklaget vedtaket – fortsatt med bistand fra NFU. Nå har fylkesmannen tatt klagen til følge og opphevet vedtaket om å holde Sund på sykestua mot hans vilje.

I vedtaket konkluderer fylkesmannen med at .. «vilkårene for å kunne flytte en person til et sykehjem med tvang ikke var tilstede i denne saken. Fylkesmannen finner etter dette at vilkårene etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4A-3 ikke er oppfylt.»

Nå håper Ernst Kristian Sund, hans pårørende og verge at Vikna kommune retter seg etter vedtaket slik at han kan flytte hjem igjen i løpet av kort tid.

Jeg klarer meg fint

Memoplanner er en digital aktivitetskalender med påminnelsesfunksjon og mange muligheter.

Memoactive er en håndholdt kalender med telefonfunksjon i tillegg.

Disse to kan synkroniseres slik at de har samme kalenderinformasjon. Da får du dine påminnelser uansett hvor du er!

Les mer på vår hjemmeside
www.abilia.no

ABILIA AS Tel 37 14 94 50 | info@abilia.no | www.abilia.no

ABILIA

Landsstyret

NFUs landsstyre har fastsatt tidspunktene for sine i alt seks møter i 2014 i tillegg til det første med ledersamling som ble holdt 30. januar, 1. og 2. februar. Resten av året møtes representantene 7. april, 2. juni, 28. – 31. august med ledersamling, 6. oktober og 23. november.

Facebook

NFU Lier, Røyken og Hurum har fått sin egen gruppe på facebook. Gruppens navn er: NFU Lier, Røyken og Hurum lokallag og link til siden er www.facebook.com/groups/511207995588135/. Gruppen er lukket. Det vil si at det bare er medlemmer av gruppen som kan skrive og lese innhold. Gruppen er tenkt for personer med utviklingshemning, deres foreldre/pårørende og andre interesserte. De som vil være med i gruppen må ta kontakt med leder Morten Farstad mortfar@gmail.com for å bli medlem av gruppen.

Husleie I

- Jeg skulle like å se den familien som uten videre aksepterer en husleieøkning på hele 10 prosent. Men overfor funksjonshemmede som ikke er i stand til å protestere, er dette altså mulig...

Den profilerte Fredrikstad-advokaten Kari Sofie Jacobsen, som også er styremedlem i NFU Østfold regionlag, reagerer etter et Demokraten-oppslag nylig kraftig på at Fredrikstad kommune har satt opp husleiene på de 1200 kommunale boligene med inntil 10 prosent fra årsskiftet. - Dette er både umoralsk, uheldig og for den saks skyld uakseptabelt. Umoralsk fordi kommunen bruker de ressursvake som en ekstra inntektskilde når kommune-økonomien går dårlig, uheldig for de som rammes og fullstendig uakseptabelt sett i et husleiepolitisk perspektiv, sier Jacobsen i et intervju med avisen.

Kulturfestival

NFU Sogn og Fjordane har for første gang sendt ut påmeldingsskjemaet til sin årlige kulturfestival elektronisk. Kulturfestivalen arrangeres i Førde 4. april. Deltakerne kan velge mellom aktivitetene enkelt samspill, band, dans, maling, drama og kulisser. Påmeldingsskjemaet er lagt ut på www.kulturfestivalen.forde.org

Medspiller

NFU hadde nylig et svært positivt møte med stortingsrepresentant Olaug Vervik Bollestad (KrF). Jens Petter Gitlesen skriver på forbundets nettside at "...vi utvilsomt har en god medspiller i henne".

Stortingsrepresentant
Olaug Vervik Bollestad (KrF)
(Foto: Stortinget ©)

Husleie II

NFU Stavanger lokallag protesterer overfor kommunens fastsettelse av husleie til mennesker med utviklingshemning.

Stavanger kommune har fastsatt husleiesatser ut ifra kommunens fastsatte normer for gjengs leie. Men for leiligheter til mennesker med utviklingshemning tar kommunen en husleie som kan være snaut 3000 kroner per måned over satsene som kommunen selv har vedtatt. Korrespondansen mellom lokallaget og kommunen i denne saken er lagt ut på www.nfunorge.org

NFU-gave

NFU Aust-Agder fylkeslag har fått laget en mobilhøytaler med forbundets logo og vil bruke den som gave i forbindelse med fylkeslagets satsing på verving av nye medlemmer og ved andre spesielle anledninger. Alle som verver tre medlemmer eller flere, kan velge en slik høytaler i premie.

- Fylkeslaget kan bestille flere slike høytalere hvis det skulle være av interesse for andre, skriver lederen av NFU Aust-Agder, Anne Lise Løite i et brev til NFU sentralt.

Hordaland

Årsmøte i NFU Hordaland fylkeslag arrangeres 5. og 6. april på Sandven Hotell i Norheimsund.

Trondheim

NFU Trondheim lokallag har skrevet et kritisk og godt dokumentert brev til de politiske partiene i bystyret om budsjettet for 2014, som etter lokallagets oppfatning vil forsterke krisen for mennesker med utviklingshemning.

- Det er et bevisst mål i Trondheim kommune å redusere tilbudet og livskvaliteten for personer med utviklingshemning og deres familier. Manglende målsetninger og strategier ut over å redusere kostnader og kvalitet, understreker dette, heter det blant meget annet i brevet som er lagt ut i sin helhet på www.nfu-norge.org

Møteplassen

For å få bedre kontakt med medlemmene, har NFU Oslo fylkeslag startet «Møteplassen» hver onsdag mellom klokken 16 og 17 på Youngstorget 2A, nærmere bestemt i NFUs lokaler i 7. etasje. Her kan medlemmene treffe representanter for styret etter nærmere avtale. Det er viktig at de som vil stikke innom, ringer og sier fra i forkant på telefon 22 39 60 50 eller skriver en beskjed til oslofylkeslag@nfunorge.org Fylkeslagets postadresse er postboks 8954 Youngstorget, 0028 Oslo. Styret i fylkeslaget tar også med glede imot invitasjoner for besøk til lokallagene.

Oppland

NFU Oppland fylkeslag Oppland skal ha årsmøte 27. april. Dagen før blir det arrangert kurs for tillitsvalgte og pårørende om «Arbeid for alle». - Kurset for deltakerne med utviklingshemning skal denne gangen handle om sunn og god livsstil/det gode liv, skriver fylkesleder Ståle Stampeløkken i en mail til redaksjonen.

Temamøte

NFU Oslo fylkeslag arrangerte nylig temamøte med spesialkonsulent Jane Thøgersen fra Helse, eldre- og pasientombudet.

Rekruttering

Rekruttering av nye medlemmer var et av temaene som ble diskutert på NFUs ledersamling nylig. Her holdt fylkeslederne i Hordaland, Troms, Buskerud og lederen av NFU Elverum lokallag innlegg om gode erfaringer fra sitt arbeid på dette feltet. Vi kommer tilbake til hva de gjør og hvordan i neste nummer.

Halden

NFU Halden lokallag er bekymret over situasjonen for mennesker med utviklingshemning i kommunen. Stikkord er mangelen på dagtilbud med forsinkelser i arbeidet med å etablere et nytt dagsenter, stadige trusler om flytting av arbeidstakerne på Edderkoppen dagsenter (som vi skrev om i forrige utgave av SFA) osv. Forslag om innsparing av bolederstillinger og konsekvenser dette får for den enkelte, stod også på dagsorden på et møte som lokallaget inviterte til like før SFA gikk i trykken.

Andre problemstillinger lokallaget ønsket fokus på var kommunens helse- og omsorgsplan. Det legges etter NFUs oppfatning hverken til oppfølging av den lovpålagte brukermedvirkningen eller intensjonene om kompetanse- og kvalitetsutvikling. En orientering om lovens intensjoner og den nye stortingsmeldingen om «Frihet og likeverd» stod derfor også på møteprogrammet.

- Et inkluderende samfunn er bare lovord uten realitet i vår kommune, skrev lokallaget i innbydelsen til debattmøtet der kommunens ledelse, administrasjon, medlemmer, foreldre, pårørende og andre interesserte var invitert.

Støttekontakt

«Viktigheten av å ha støttekontakt» er tittelen på en artikkel som landsstyrepresident i NFU, Anne Jorunn Økland har skrevet. Artikkelen ble presentert på landsstyrets møte nylig der det ble vedtatt at forfatteren skal lage et brev til departementet i samarbeid med Jens Petter Gitlesen.

Anne Jorunn Økland.

Økland sier i en kommentar til SFA at hun har savnet støttekontakt i perioder selv, men at hun nå har fått en som hun setter stor pris på og er sammen med i tre timer pr. uke.

I artikkelen minner hun om de mange oppgavene og aktiviteter en støttekontakt kan hjelpe til med og være med på. Hun minner også om at mange av de som trenger dette tilbudet opplever en følelse av ensomhet, frykt og usikkerhet og at et dårlig selvbilde er en stor belastning. - Alt dette kan overvinnes og reduseres med en støttekontakt som hjelpe den enkelte til for eksempel å skifte miljø og gjøre motstand til samarbeid. En støttekontakt kan også være til stor hjelp for en som har funksjonshemning og vil ut i eller får tilbud om arbeid, heter det blant meget annet i artikkelen.

Prosjektmidler

Funksjonshemmedes interesseorganisasjoner kan søke Utdanningsdirektoratet om økonomisk støtte til prosjekter som omhandler opplæring og utdanning for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov. Søknadsfristen for 2014 er 1. mars. Hele utlysningsteksten er lagt ut på www.udir.no

NAFO

Vi minner om det årlige seminaret til Norsk atferdsanalytisk forening (Nafo) som i år arrangeres på Storefjell høyfjellshotell i dagene 7. – 11. mai. Programmet er nå lagt ut på www.atferd.no

Kommune-tragedier

I kjølvannet av Kampen-saken i Stavanger der en mann med utviklingshemning ble torturert til døde av venner, har Stavanger Aftenblad undersøkt hvordan 27 kommuner i Norge reagerte i kjølvannet av 30 tragiske hendelser der brukere av helse- og omsorgstjenester var involvert. De fleste kommunene mente de ikke hadde noe å lære av hendelsene.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (H) er av en helt annen oppfatning og varsler tiltak for å forhindre, registrere og for at kommunene skal lære av alvorlige hendelser.

Artikkelen i Aftenbladet er lagt ut på www.nfunorge.org

FN

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon inviterer til informasjonsmøte 18. mars om skyggerapportering til FN-komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Kristel Jüriloo kan gi mer informasjon på telefon 96 62 27 51 eller epostadresse kristel.juriloo@ffo.no Det er begrenset med plasser. Påmeldingsfristen er satt til 28. februar.

Sandefjord

«Egenbetaling for tilsynsordning for utviklingshemmede på ungdomstrinnet følger satsene til ordinær SFO». Det kan vi lese på www.sandefjord-kommune.no at forvaltningen i Sandefjord har bestemt. På NFUs nettside www.nfunorge.org blir de ansvarlige i kommunen imidlertid oppdatert og dermed minnet om at elever på ungdomstrinnet verken har SFO-ordning eller tilsynsordning. Der går det også fram at SFO er en ordning som gjelder fra 1. til 4. årstrinn. For barn med særskilte behov gjelder den til og med 7. årstrinn. Etter dette finnes ikke noe som formelt sett heter SFO. De som har behov for bistand har imidlertid rett på det etter helse- og omsorgstjenesteloven, men for slike tjenester er det i hovedregelen ikke egenandeler.

Anbud

Milliarder av kroner fra kommunebudsjettene går til private omsorgsytere for pasienter med utviklingshemning og psykiske lidelser. Men mange kommuner gir for dårlig oppfølging og vet ikke hva de får for pengene.

- Ganske mange har tre-fire til en-bemanning, som koster en formue. Det undrer meg at tilbudet de får ikke er mer debattert, skriver Trine Lise Bakken i en artikkel i tidskriftet Fontene. Hun har doktorgrad om schizofreni og utviklingshemning med autisme, er en av få i Norge med lang erfaring fra dette feltet og besøker fagmiljøer landet rundt.

I artikkelen som Bakken har skrevet sammen med syv medforfattere blir det vist til at mange kommuner mangler kompetanse på dette komplekse feltet. Et stramt system i kommunene fører til at mange foretrekker å anbudsette tjenester for denne gruppen. Svært lite er publisert om dette i Norge. Forfatterne beskriver et anbudsregime som kan resultere i tilbud preget av lav faglighet, ureglementert bruk av tvang og lav innsikt i pasientens problemer. Det blir samtidig understreket at enkelte private omsorgsytere har høy kvalitet.

Kommunene må likevel passe på. Flere har fulgt for dårlig opp. Kompetente fagpersoner må dra på besøk og se med egne øyne. De bør også snakke med pårørende. Det bør lages bedre retningslinjer for konkurranseutsetting av tilbud til klienter med komplekse behov. Det bør i tillegg fremgå hvilke personer som ikke egner seg for konkurranseutsetting heter det i artikkelen som kan leses i sin helhet på www.fontene.no

Klepsvik & sønn as

Sund senter, 5382 Skogsvåg
Tlf. 56 33 81 90

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00
prima@prima-as.no www.prima-as.no

FN-konvensjonen

132 land har ratifisert FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. 28 land vurderer å følge etter.

(Kilde: Selvsagt)

Fattigdom

82 prosent av funksjonshemmede i verden lever under fattigdomsgrensen.

(Kilde Selvsagt)

Skole

90 prosent av funksjonshemmede barn i fattige land går ikke på skole.

(Kilde: OLO, WHO, Atlas-alliansen)

Spørsmål

SVs stortingsrepresentant Karin Andersen har stilt et skriftlig spørsmål til Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner om det nye forslaget til Frp/Høyre-regjeringen om svekking av krav til universell utforming. Spørsmålet lyder:

«Regjeringen vil svekke kravene til universell utforming av boliger med begrunnelse at det er for dyrt. Blant annet er det blitt hevdet at kravene medfører arealøkninger som kan fordyre boligene med flere hundre tusen kroner. På Regjeringens hjemmesider ligger Sintef-rapporten «Ikke så dyrt likevel» som tilbakeviser disse påstandene og konkluderer med at TEK10 kan medføre kostnadsøkninger, men de fleste er små og under kr 40 000. Hvorfor vil statsråden minske valgfriheten for mennesker i rullestol?» spør Karin Andersen.

Vi kommer tilbake til Sanners svar i neste SFA.

SOR-konferanse

- Får mennesker med utviklingshemning bestemme i tilstrekkelig grad? Påtvinger vi mennesker med utvikling valg de ikke har kompetanse til?

Dette er temaer som vil bli belyst og debattert på Samordningsrådets konferanse «Selvbestemmelse – til besvær?» i Bergen 24. og 25. april. Påmeldingsfrist er 1. april. Program og mer informasjon om arrangementet er lagt ut på www.samordningsradet.no

Søknader

Sosionom ved Frambu senter for sjeldne funksjonshemninger, Lise Beate Hoxmark, holdt nylig innlegg på Norsk forening for Rett syndroms årlige fagseminar og likemannstreff i Oslo. Her ga hun råd og tips til hvordan man kan få til gode søknader. Les mer på www.frambu.no

For hver ny generasjon som kommer vil annerledeshet bli sett på som en fordel, ikke som en ulempe.

(Sunniva Ørstavik, Likestillings- og diskrimineringsombud)

Skiptvedt

Fylkesmannen i Østfold har hatt tilsyn med Skiptvedt kommunes styringssystem for bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning etter helse- og omsorgslovens paragraf 9 uten at det resulterte i avvik eller merknader. Sånn skal det være!

Medisinering

Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning har laget et nytt hefte i serien om utviklingshemning og psykisk helse som vel og merke kun er tilgjengelig elektronisk på www.naku.no

Temaet for heftet er medisinering ved psykiske lidelser. Artiklene er skrevet av Geirmund Skeie, spesialist i psykiatri, tidligere områdeoverlege i HVPU og avdelingsoverlege i habiliteringstjenesten for voksne i Hedmark. Skeie er bidragsyter i arbeidsgruppen til Nasjonal fagnettverk om mennesker med utviklingshemning og psykisk helse.

Mange beslutninger om medisinering tas på grunnlag av opplysninger fra nære omsorgspersoner. Det er derfor viktig at nærpersoner observerer og formidler opplysningene videre til den som har det medisinske ansvaret, som oftest legen, på et så godt grunnlag som mulig. Forfatteren tar for seg lagarbeid, faglige og etiske avveininger, et helhetlig forståelsesgrunnlag, oppstart og oppfølging av psykotrop medikasjon. Artiklene utfyller hverandre i en helhet, men kan også leses enkeltvis.

Medisinering

- Kanskje så mange som halvparten av voksne med utviklingshemning gis medisiner mot mistrivsel. Forholdene har vært kjent lenge, uten at myndighetene har gjort noe nevneverdig.

I en artikkel på www.nfunorge.org minner NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen om at psykiske lidelser har stor utbredelse både i normalbefolkningen og blant personer med utviklingshemning. - De fleste undersøkelser tyder på at utbredelsen av psykiske lidelser er mer utbredt blant personer med utviklingshemning enn blant resten av befolkningen.

En årsak til dette er at utviklingshemning kan ha en biologisk årsak som også disponerer for psykiske lidelser. En annen årsak er at mange med utviklingshemning har svært uheldige livsbetingelser med manglende tjenester, fravær av selvbestemmelse og en læringshistorie som kan være både spesiell og belastende.

I artikkelen viser NFUs forbundsleder til flere konkrete tragiske saker på personer med utviklingshemning som har blitt feil- og overmedisinert. Han siterer også helsedirektør Bjørn Guldvog som til NRK i 2011 uttalte følgende om samme tema: «Me er kjende med at desse medikamenta til tider blir brukte utan at det er stilt ein diagnose. Eg trur dette er eit av dei verkeleg alvorlege forholda i norsk helseteneste som me må gjera noko med», sa Bjørn Guldvog.

- Forholdene er fortsatt uforandret, konstaterer Jens Petter Gitlesen.

Kampen-saken

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet følger opp den såkalte Kampen-saken som har vært omtalt i diverse artikler i Stavanger Aftenblad om Jonny André Risvik som ble torturert til døde av sine hjelpetrengende venner.

I et notat til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet skriver Bufdir at denne saken avslører ulike dilemmaer som ikke bare Stavanger kommune står overfor, men som alle deler av hjelpeapparatet møter over hele landet når det gjelder utviklingshemmedes rett til å ta egne valg.

I forbindelse med at Bufdir har satt i gang innhenting av kunnskap om rettsikkerhetsmessige spørsmål rundt personer med utviklingshemning skriver etaten at det vil være naturlig også å vurdere spørsmål som blant annet retten til å ta egne valg, også om de er «feil».

Minoritetsspråklige

I Kunnskapsbanken på www.naku.no finner du en artikkel om innvandrere og barn av innvandrere med utviklingshemning og deres familier. Artikkelen tar utgangspunkt i Torunn Arntsen Saijad sin kunnskapsoppsummering som ble laget på oppdrag fra Bufdir i 2012. Hun har gjennomført et litteratur- og fagmiljøsøk på begreper knyttet til utviklingshemmede med innvandrerbakgrunn. Rapporten gir blant annet et innblikk i kulturelle og språklige utfordringer som innvandrere med utviklingshemning og deres familier har.

Løftebrudd

Skolestarten for Ida som har Angelman syndrom og bor på Harpefoss i Oppland ble ikke som forventet. Fortsatt er mye av det 6-åringen har krav på i henhold til opplæringsloven ikke på plass. Hun mangler for eksempel et eget rom som ble lovet i god tid før skolestart og må i stedet ta til takke med en avgrenset del av skolens SFO-kjøkken. Foreldrene Anders Nord og Kristi Sveen har nå klaget til fylkesmannen, skriver Gudbrandsdølen Dagen.

E-læring

Vi minner om portalen «Mangfold og muligheter» med e-læringskurs for alle som arbeider for og med mennesker med utviklingshemning. Kursene er gratis, og deltakerne får kursbevis hvis de ønsker det.

Kurstemaene er arbeid i andres hjem; betydningen av fritid, kultur og venner; utfordrende atferd; psykiske lidelser, inkludering og deltakelse og ingen hemmeligheter. De som vil vite mer kan gå inn på <http://helsekompetanse.no/sor>

Livets slutt

Livets slutt hos personer med utviklingshemning er lite omtalt i eksisterende faglitteratur. Ella Stenkjær fra Kvæfjord kommune i Troms har laget et informasjonshefte om omsorg ved livets slutt for personer med utviklingshemning. Hftet baserer seg i stor grad på erfaringer som er gjort i Kvæfjord kommune i løpet av de 22 årene som er gått siden HVPU-reformen. I tillegg tas det i heftet utgangspunkt i kursopplegget som arbeidsgruppa i prosjektet "Omsorg ved livets slutt for personer med utviklingshemning" utarbeidet i prosjektperioden 2010-2013.

Les hele saken i siste utgave av NAKUs tidsskrift Utvikling på www.naku.no

Fritidshjelpemidler

Fra og med 1. januar i år var det endelig slutt på regelen om at personer over 26 år ikke får støtte til fritidshjelpemidler. Også såkalte småhjelpeidder skal igjen finansieres over folketrygden.

SKI BYGG Ski Bygg AS Kjeppestadveien 44, 1400 Ski Tlf. 64 85 46 00 www.skibbygg.no Åpent 7-18 (9-15) Kjøkkenavd: 9-18 (9-15)	www.facebook.com/citysydsenter CitySyd Kjøpesenter XXL	Brdr. Stenskjær AS Støtter NFU's arbeid	 Sandnes Kommune Telefon 51 97 50 00 http://www.sandnes.kommune.no
	Nordlandsfly Mosjøen Lufthavn , 8658 Mosjøen Tlf: 75 18 95 00	 Vefsn kommune 8654 Mosjøen Tlf: 75 10 10 00 Fax: 75 10 10 01	Gulv og Tak AS Tlf. 51 64 64 94 www.gulvogtak.no
UFO Reis på en unik ferie! Sommerturer - Danmark - Hellas Høsttur - Middelhavscruise Juletur - Nyttårstur - Gran Canaria Besøk oss på www.unikferie.no		 Tlf. 51 46 24 00 www.uninor.no	Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen, 2030 Nannestad Tlf: 66 10 52 35 kan@nannestad.kommune.no
 Aass		Gran taxisentral Tlf: 61 33 30 00	
 PEDERMORSET folkehøgskole 40 elever <u>med</u> lettere utviklingshemming og 28 elever <u>uten</u>. LIKEVERD - INKLUDERING MANGFOLD - FELLESKAP www.pedermorset.no facebook.com/pedermorset Norges eneste MOT -folkehøgskole			

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

"Fjellgeit"

"Fjelltrekkset"
bred aksel
for ferdsel i
ulendt terreng

www.aktiv-hjelpemidler.no

Multivogn for bruk ved strand og i terreng. Ut akslinger med hurtigkopling. Kan leveres med trommelbrems. Bred aksling med drag e "fjellgeitløsning" med ett hjul, for ferdsel på s i terreng Set sbr 24 cm til 45 cm med 70 cm høy rygg

Tlf: Geirr 98239850. e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

Butikk

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Handlevognsmynt og
nøkkelring kr 25,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Svettebånd kr 25,-

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Pins kr 25,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklingshemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Butikk

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem
til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
- en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

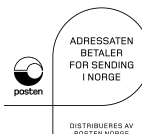
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Ønsker du deg jobb?

**Kunne du tenke deg
å jobbe som støtte-
kontakt for en eller
flere personer i
Gjøvik kommune?**

Vil DU bety noe helt
spesielt for en ungdom
eller voksen?

Du må være fylt 18 år,
og det er en fordel at du
har førerkort og bil til
disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er
ikke så dårlig som du tror,
du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan
ikke bare måles i kroner og
øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

Høres dette interessant ut?

Ta kontakt for en uforpliktende prat!

Kontakt kulturkontoret

i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune
Kultur

*Denne
annonseplassen
kan bli din!*

*Har du en kunngjøring
eller annen informasjon
du ønsker å
informere våre
8000 medlemmer om,
eller kanskje
du har noe du kan tilby?*

Neste nummer utgis i uke 15

Ta kontakt for et tilbud.

Steffen Walbækken
annonseansvarlig
medlemsbladet Samfunn For Alle
tlf. 51 20 81 21
E-post: steffen@salgs-forum.no

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen

41 10 13 42

jpg@nfunorge.org

Nestleder

Bjug Ringstad

61 17 28 00 / 91 81 87 00

bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng

90 93 61 56

fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl

95 08 03 27

eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide

56 14 31 58 / 90 04 91 10

oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53

annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55

lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU

Postboks 8954 Youngstorget

0028 OSLO

22 39 60 51

oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen

Ignavn. 131

1912 ENEBAKK

64 92 62 53/90 83 93 80

tovebritt@tusker.no

NFU Østfold regionlag

v/Kirsten Viskum

Planteskoleveien 16

1850 MYSEN

69 89 21 09/41 46 19 14

kviskum@gmail.com

NFU Hedmark fylkeslag

v/Inger Margrethe Pettersen

Stolvstadvegen 39

2360 RUDSHØGDA

62 35 53 60/905 12 356

ingermargrethep@hotmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Staale Stampeløkken

Hagehaugveien 2 A

2613 LILLEHAMMER

61 25 73 17/95 69 44 52

stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Inger Tronrud

Øvre Nordbergsv. 2

3514 HØNEFOSS

32 12 52 54/92 22 72 75

itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14

3276 SVARSTAD

92 02 89 38

nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Anny Andersen

Håkonsgt. 9 A

3660 RJUKAN

35 09 19 07/90 74 06 05

annyande@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Anne-Lise Løite

Kobbervg. 1

4820 Froland

37 03 71 32/92 02 57 70

aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen

Hannevik Terrasse 41

4613 KRISTIANSAND

38 03 00 14 / 91 79 41 76

jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34

4014 STAVANGER

51 89 15 50

post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

v/Geir Tore Søreide

Havnahagen 19

5419 FITJAR

91 84 55 74

geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane

v/Bente Underthun

Furelia 21

6823 SANDANE

57 02 02 42/97 71 69 12

bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik

6022 ÅLESUND

70 15 10 30 / 46 91 08 40

mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Frode Strømman

Njardarvollen 9

7032 TRONDHEIM

73 93 56 22 / 90 16 14 53

frostroe@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness

Postboks 183

7801 NAMSOS

74 21 23 08 / 90 51 69 66

snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843

8001 BODØ

75 52 40 48 / 91 72 47 08

nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag

v/Solveig Nylund

Fosslundveien 131

9304 VANGSVIK

90 10 12 25

sanylund@live.no

NFU Finnmark fylkeslag

v/Sigrid Sandbu

Mostadfeltet

9925 SVANVIK

41 52 65 09

sigrid-su@hotmail.com

«Så godt!»

Den lettleste kokeboken «Så godt!» av Sølvi Linde og Anne Gro Innstrand har vært en stor suksess – men er nå utsolgt. Men - fortvil ikke – suksessen fortsetter. Nå er de lettleste matoppskriftene også tilgjengelige både på nett og på nettbrett!

Universitetsforlaget har også trykket boka i nytt opplag. Den kan nå kjøpes gjennom flere nettbokhandlere.

Her finner du de beste supper, salater og middager. Deilige desserter, brød og kaker. Trinn for trinn lærer du hvordan du lager maten. Det smaker SÅ GODT!

Firmaet Karde AS har jobbet videre med dette konseptet, og laget pedagogiske instruksjonsfilmer for 17 av mat-

oppskriftene i «Så godt!» Disse filmene er lagt ut på YouTube. Statped har lagt til tegnspråk og teksting som tilvalg og har i samarbeid med Karde utarbeidet nettstedet www.matfilmer.org. Her kan alle versjoner av filmene ses i et oversiktlig menysystem. Boka er lagt ut på www.samordningsradet.no Filmene finner du på www.matfilmer.org

Knut Melhuus er kokk i filmene som er basert på kokeboka «Så godt!» (Foto: Gro Marit Rødevand, Karde)

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

Storgt 54 – 1555 Son

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- omsorgstjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, «tvangsflytting»)
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, stønad til bil mv)
- barnehage og skole (spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning mv)
- vergemål, arv og testament, erstatning, arbeidsrett mv

Vi tar oppdrag over hele landet. Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi eventuelt har avtalt oppdrag.

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no

tlf: 481 65 111

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no

tlf: 901 37 450

